

Ο ΣΤΡΥΜΩΝ ΚΑΙ ΤΑ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΑ ΕΡΓΑ ΤΗΣ ΠΕΔΙΑΔΟΣ
ΤΩΝ ΣΕΡΡΩΝ ΕΠΙ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ

Πολύτιμα στοιχεῖα καὶ σπουδαίας πληροφορίας διὰ τὰς κατὰ καιροὺς προσπαθείας τιθασεύσεως τοῦ ροῦ τοῦ Στρυμόνος καὶ τῆς πλήρους ἀξιοποιήσεως τῶν πλουτοπαραγωγικῶν πηγῶν τοῦ χρυσοφόρου κάμπου τῶν Σερρῶν, ἀποτελοῦν τὰ κατωτέρω δημοσιευόμενα ἐπίσημα ἔγγραφα.

Ταῦτα ἠντλήθησαν ἐκ τῶν Ἀρχείων τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν¹, ἀπεστάλησαν δὲ πρὸς αὐτὸ κατὰ τὸ 1887 ὑπὸ τοῦ τότε προξένου Σερρῶν Δ. Ο. Βιτάλης.

Ὁ Βιτάλης, διαισθανόμενος ὅτι πέρα τῆς οἰκονομικῆς διὰ τὴν περιοχὴν σημασίας τῶν προσπαθειῶν πρὸς διαπλάτυνσιν τοῦ Στρυμόνος ποταμοῦ, ὥστε οὗτος εἰς ἀρκετὸν βάθος τῆς ἐνδοχώρας νὰ καταστῆ πλωτός, τὸ ὅλον θέμα παρουσίαζε καὶ ἀπὸ στρατιωτικῆς ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἐθνικῆς πλευρᾶς ὑψιστον ἐνδιαφέρον διὰ τὸν Ἑλληνισμόν τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας καὶ τὴν Ἑλλάδα, ἔσπευσε διὰ τῶν δύο ἀναφορῶν του νὰ ἐνημερώσῃ τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν, ὥστε αὕτη νὰ ἐξετάσῃ τὰς δυνατότητας συμμετοχῆς εἰς τὸ παραγωγικὸν αὐτὸ ἔργον, τὸ ὁποῖον ἐνεπνεύσθη ὁ βαθύπλουτος Ὀθωμανὸς Χατζῆ Ταχῆρ Βέης, ἓνας ἀπὸ τοὺς πλέον μορφωμένους κτηματίας τῆς πόλεως τῶν Σερρῶν.

Ἡ πρώτη ἀναφορὰ ἀπεστάλη ἐκ Σερρῶν τὴν 25ην Ἀπριλίου 1887 καὶ ἡ δευτέρα τὴν 6ην Ἰουνίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους.

Μαζὶ μὲ τὰς ἀναφοράς του ὁ πρόξενος Βιτάλης ἀπέστειλε καὶ ἀκριβὲς ἀντίγραφον τοῦ συμβολαίου, διὰ τοῦ ὁποῖου παρεχωρήθη τὸ προνόμιον εἰς τὸν Χατζῆ Ταχῆρ Βέην, παρὰ τοῦ Ὑπουργοῦ Δημοσίων Ἔργων τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας, ὡς καὶ τοῦ προγράμματος ἐκτελέσεως τῶν ἐργασιῶν. Τὸ συμβόλαιον καὶ τὸ πρόγραμμα τῶν ἐργασιῶν ὑπεγράφησαν τὴν 21ην Ἰουλίου 1884 (Ἀραβ. χρ. 9 Σεββάλ τοῦ 1301).

Κατὰ τὸ ἄρθρ. 3 τοῦ συμβολαίου ὁ ἐργολάβος, ὑπὸ τὸν ὄρον «νὰ ᾧσιν εἰς βάρος αὐτοῦ πάντα τὰ ἔξοδα καὶ πᾶσαι αἱ ζημίαι», ἔπρεπε ὅπως ἐντὸς δύο ἐτῶν ἀπὸ τῆς παραλαβῆς τοῦ συμβολαίου κάμῃ ἐναρξιν τῶν ἐργασιῶν, ἀποπερατῶσῃ δὲ αὐτὰς ἐντὸς ἑξ ἐτῶν ἀπὸ τῆς χρονολογίας τῆς ἐπικυρώσεως τοῦ χάρτου, τὸν ὁποῖον ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ ὑποβάλλῃ μετὰ ἐκθέσεως εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Δημοσίων Ἔργων.

1. Τὰ ἐν λόγῳ ἔγγραφα μᾶς παρεχωρήθησαν πρὸς μελέτην καὶ δημοσίευσιν παρὰ τοῦ Προϊσταμένου τοῦ τμήματος Βαλκανικῶν Ὑποθέσεων τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν κ. Εὐαγγ. Κωφοῦ, τὸν ὁποῖον καὶ ἐντεῦθεν εὐχαριστοῦμεν θερμῶς.

Ἐποβιώσαντος ὁμως ἐν τῷ μεταξύ τοῦ Χατζῆ Ταχῆρ Βέη, οἱ κηδεμόνες τῶν ἀνηλικῶν κληρονόμων αὐτοῦ ἤρχισαν διαπραγματεύσεις πρὸς μεταβίβασιν τοῦ προνομίου.

Ἐν καὶ κατὰ τὸ ὑπογραφὸν συμβόλαιον ἀπαγορεύεται ἡ μεταβίβασις τοῦ προνομίου εἰς ξένην ἐταιρείαν, οἱ κηδεμόνες εὗρον τρόπον εἰκονικὸν ὑπερβάσεως τῆς δυσκολίας. Ἐκ τῶν διεξαχθεισῶν διαπραγματεύσεων προκύπτει ὅτι οἱ μὲν κηδεμόνες τῶν ἀνηλικῶν τοῦ ἀναδόχου ἐζήτησαν εἴκοσι χιλιάδας λιρῶν Τουρκίας, οἱ δὲ ἀγορασταὶ προσέφερον μόνον τὸ ποσὸν τῶν 6.000 λιρῶν.

Ἐνδιαφερόμενοι διὰ τὴν ἀγορὰν τοῦ προνομίου ἦσαν ὁ ἐν Σέρραις πρόξενος τῆς Αὐστρίας Ἀθανάσιος Χατζηδημὸς καὶ ὁ ἐν Θεσσαλονίκῃ διευθυντὴς τῆς ἐκεῖ Ὀθωμανικῆς Τραπεζίης Σαρνώ.

Ὁ πρόξενος Βιτάλης, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἐνημερωθῆ ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως παρὰ τοῦ Χατζηδημῶ, «ὀρμώμενος ἐκ τοῦ φόβου», ὅπως γράφει ὁ ἴδιος εἰς τὴν πρώτην του ἀναφορὰν, «μὴ τὸ σπουδαῖον τοῦτο ἔργον περιέλθῃ εἰς χεῖρας ξένας, τοῦθ' ὅπερ θὰ ἦ διὰ τὸν ἐθνικὸν ἡμῶν ἀγῶνα μέγα ἀτύχημα», καθῆκον του ἐθεώρησε νὰ σπεύσῃ καὶ νὰ ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν τοῦ Ὑπουργείου ἐπὶ τῆς ἐκτάκτου εὐκαιρίας, «ἦν λογιστέον ὑπὸ πάσας τὰς ἐπόψεις πολύτιμον». «Τὰ πλεονεκτήματα, ἅπερ ὑπὸ στρατιωτικὴν ἔποψιν κέκτηται τὸ ἔργον, θεωρῶ ἀναφέρει ὁ Πρόξενος-ὄλως περιττὸν ν' ἀναπτύξω, ἀφοῦ ἀπλοῦν βλέμμα ἐπὶ τῆς ἱστορίας καὶ τῆς γεωγραφίας τοῦ τόπου ἀρκεῖ νὰ πείσῃ πάντα, ὅτι ἀπὸ τοῦ Στρυμονικοῦ Κόλπου, τοῦτέστιν ἀπὸ τῆς Ἀμφιπόλεως ἀρχαίου λιμένος τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου μέχρι τῆς Ἡρακλείας (Δεμιρ-Ἰσάρ) καὶ ἐκεῖθεν γίνεται τις κύριος πάντων τῶν διαμερισμάτων τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας καὶ ὅτι ὁ ποταμὸς οὗτος ὡς ἐκ τῆς γεωγραφικῆς του θέσεως ἀποτελεῖ φραγμὸν ἀνυπέρβλητον κατὰ πάσης ἐν τῷ μέλλοντι στρατιωτικῆς ἐνεργείας τῶν Βουλγάρων».

Ὅσον ἀφορᾷ τὰ πολιτικὰ καὶ ἐθνικὰ ὠφελήματα, ὁ Βιτάλης ἐκ τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἔργων προσδοκᾷ ἀναζωογόνησιν τοῦ ἤδη ἐκπνέοντος ἐμπορίου καὶ τῆς νεκρωμένης γεωργίας τῶν Ἑλλήνων, ὥστε ἡ πόλις τῶν Σερρῶν νὰ καταστῇ ἐκ νέου Ἑλληνικὸν κέντρον ἐμπορίου¹, δυνάμενον νὰ δράσῃ ὡς ἄλλοτε σπουδαίως καὶ ποικιλοτρόπως ἐφ' ὅλης τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας.

Ἡ πρώτη ἀναφορὰ τοῦ προξένου Σερρῶν, μὲ συννημμένον στατιστικὸν πῖνακα τῆς παραγωγῆς τῶν ἐπαρχιῶν Σερρῶν καὶ Ζίχνης, ἀπεστάλη τὴν 25ην Ἀπριλίου 1887 πρὸς τὴν Πρεσβείαν Κωνσταντινουπόλεως, πρὸς μελέτην καὶ γνωμάτευσιν τόσον περὶ τοῦ δυνατοῦ τῆς πραγματοποιήσεως τῆς

1. Περὶ τῆς ἐμπορικῆς ἀκμῆς τῆς πόλεως τῶν Σερρῶν κατὰ τοὺς χρόνους τῆς τουρκοκρατίας, βλ. Πέ τ ρ ο υ Πέννα, Ἱστορία τῶν Σερρῶν, Ἀθήναι 1968, σ. 356—379.

προτάσεως τοῦ προξένου, ὅσον καὶ περὶ ὑπάρξεως ἐλπίδος τινὸς νὰ ἀναλάβῃ τὸ ἔργον ὁμᾶς ἀπὸ τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει ὁμογενεῖς κεφαλαιούχους.

Εἰς τὸν οἰκτεῖον φάκελον τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν δὲν εὐρέθη ἔγγραφον, τὸ ὁποῖον νὰ μᾶς πληροφοροῖ περὶ τῆς περαιτέρω τύχης τῆς ὅλης προσπαθείας. Ἀλλὰ κρίνοντες ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι καθ' ὅλον τὸ χρονικὸν διάστημα ἀπὸ τοῦ 1887 μέχρι τῶν Βαλκανικῶν πολέμων οὐδὲν παραγωγικὸν ἔργον ἀναφέρεται εἰς τὴν πεδιάδα τῶν Σερρῶν καὶ ἰδίως ὅσον ἀφορᾷ ἀντιπλημμυρικὰ ἢ ἄλλα ἔργα διὰ τὴν ἀνάσχεσιν τῶν καταστροφῶν, συμπεραίνομεν ὅτι ἢ ὅλη προσπάθεια ἐματαιώθη γενικῶς, εἴτε λόγῳ μὴ ἐπιτεύξεως συμφωνίας μεταξὺ τῶν ἐλευθέρως διαπραγματευθέντων ἀτόμων ἢ καὶ ἐταιρειῶν, εἴτε ἐκ τῶν ἐπακολουθησάντων πολιτικῶν καὶ πολεμικῶν γεγονότων.

Ἐπέπρωτο οὕτω μετὰ πάροδον τριάκοντα πέντε ἐτῶν ἀπὸ τῆς ὑπογραφῆς τῆς συμβάσεως ἐκείνης μεταξὺ τοῦ Ὄθωμανικοῦ Κράτους καὶ τοῦ Σερραίου Ὄθωμανοῦ Χατζῆ Ταχῆρ Βέη τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος νὰ πραγματοποιήσῃ τὸ ὄνειρον γενεῶν ὀλοκλήρων τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ τῆς πεδιάδος τῶν Σερρῶν, διὰ τὴν ἀπαλλαγὴν τῶν ἀπὸ τὴν ἀπελπισίαν καὶ τὸ ἄγχος τῆς καταστροφικῆς μανίας τοῦ ἀτιθάσου Στρυμόνος καὶ νὰ μεταβάλῃ τοῦτον εἰς εὐλογίαν Θεοῦ.

Μετὰ τὴν κατὰ τὸ 1913 ἀπελευθέρωσιν τῆς Μακεδονίας καὶ παρὰ τὰς ἐν συνεχείᾳ πολεμικὰς περιπετείας καὶ τὰς ἀλλεπαλλήλους ἀπὸ βορρᾶ εἰσβολὰς, τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος ἠδυνήθη νὰ στρέψῃ τὴν προσοχήν του καὶ εἰς τὴν ἀξιοποίησιν τῶν πεδιάδων τοῦ Μακεδονικοῦ χώρου, μεταξὺ τῶν ὁποίων πρωτεύουσαν θέσιν, ὕστερα ἀπὸ τὴν πεδιάδα τῆς Θεσσαλονίκης, κατέχει ἡ πεδιάς τῶν Σερρῶν.

Ὁ Σερραϊκὸς κάμπος, ὅπως καὶ αἱ ἄλλαι πεδιάδες τῆς Μακεδονίας, κατὰ τὰ ἔτη τῆς τουρκοκρατίας, ἀλλὰ καὶ μέχρις ὅτου κατὰ τὸ 1928 τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος ἀναλάβῃ τὴν ρύθμισιν τοῦ ροῦ τοῦ Στρυμόνος διὰ τῆς κατασκευῆς τῶν ἀναγκαίων τεχνικῶν ἔργων, ἦτο κεκαλυμμένος κατὰ τὸ πλεῖστον ὑπὸ τῶν ὑδάτων.

Ὁ Στρυμὼν ποταμὸς, γνωστὸς διὰ τὴν σπουδαιότητά του ἀπ' ἀρχαιοτάτων χρόνων¹, ἐκπηγάζων ἐκ τοῦ ἐντὸς τῆς Βουλγαρίας κειμένου Σκομίου

1. «Στρυμὼν ποταμὸς ἔστι Θράκης κατὰ πόλιν Ἡδωνίδα. Προσηγορεύετο δὲ πρότερον Παλαιστίνος ἀπὸ Παλαιστίνου τοῦ Ποσειδῶνος. Παλαιστίνος... ἐαντὸν ἔρριξεν εἰς ποταμὸν Κόνοζον, ὃς ἀπ' αὐτοῦ Παλαιστίνος ὠνομάσθη. Στρυμὼν δὲ Ἄρεως παῖς καὶ Ἡλίκης ἀκούσας περὶ τῆς Ῥήσσου τελευτῆς καὶ ἀθυμία σνσχεθεῖς, ἐαντὸν ἔρριξεν εἰς ποταμὸν Παλαιστίνον, ὃς ἀπ' αὐτοῦ Στρυμὼν μετωνομάσθη» (Π λ ο υ τ α ρ χ ο ς, Περὶ Ποταμῶν XI). Κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ἐλέγετο κοῖ Στροῦμα καὶ Καρά-σοῦ. Ὁ Στρυμὼν ποταμὸς κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν αὐτοῦ καὶ εἰς ἀρκετὸν βάθος τῆς Ἀμφιπόλεως ἦτο πλωτός, ὑπῆρχον δὲ παρ' αὐτῷ καὶ ναυπηγεῖα. Περὶ τῆς ἱστορικῆς μνείας τοῦ Στρυμόνος ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων, τῆς σημασίας τοῦ ρόλου αὐτοῦ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς περιοχῆς, βλ. εἰς Γ. Κ α φ τ α ν τ ζ ἦ, Ἱστορία τῶν Σερρῶν, τ. Β', σ. 43-51, ὅπου καὶ σχετικὴ ἀναφορὰ εἰς ἀρχαίους συγγραφεῖς.

ὄρους (Βίτος) καὶ ἐκβάλων εἰς τὸν Στρυμονικὸν κόλπον, διέσχισε τὴν Σερραϊκὴν πεδιάδα ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον, ἄλλοτε κατ' εὐθείαν καὶ ἄλλοτε ἐλισσόμενος, μαιανδρικῶς. Ἀποτέλεσμα τῆς ἀπειθάρχου αὐτῆς ροῆς ἦτο νὰ ἐγκλωβίζωνται καὶ νὰ κατακλύζωνται ὑπὸ τῶν ὑδάτων ὀλόκληρα χωρία καὶ ἀπέραντοι ἐκτάσεις νὰ ἀχρηστεύωνται καὶ νὰ μεταβάλλωνται εἰς θάλασσαν, νὰ κινδυνεύουν δ' ἐκάστοτε ἄνθρωποι καὶ ζῶα καὶ νὰ καταστρέφεται ὁ συνεχὴς μόχθος τῶν ἀγροτῶν ¹.

Τὴν ὁρμὴν τοῦ ροῦ τοῦ ποταμοῦ οἱ περίοικοι ἀντιμετώπιζον κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους μὲ πρόχειρα ἀντιπλημμυρικὰ ἀναχώματα ἐκ λίθων καὶ κλάδων ἱτέας, πολλοὶ τῶν ὁποίων ἐβλάστανον κατὰ τὴν ἀνοιξιν καὶ ἔστερέωνον κάπως ταῦτα.

Τὴν πρωτόγονον αὐτὴν κατάστασιν ἑτερμάτισεν ἡ κατὰ τὴν 20ὴν Ὀκτωβρίου 1928 συνωμολογηθεῖσα καὶ ὑπογραφεῖσα εἰς τὰς Ἀθήνας σύμβασις μεταξὺ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου, ἐκπροσωπηθείσης διὰ τοῦ τότε ὑπουργοῦ τῶν Συγκοινωνιῶν Ἀντωνίου Χριστομάνου, καὶ τῶν Ἑταιρειῶν Jhon Monks and Sons καὶ Ulen and Company, ἐδρευουσῶν ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ. Διὰ τῆς συμβάσεως ταύτης, ἀποτελουμένης ἐκ 35 ἄρθρων, ἀνετέθη εἰς τὰς ἀναδόχους Ἑταιρείας ἡ ἐκτέλεσις ὑδραυλικῶν ἔργων εἰς τὰς πεδιάδας τῶν Σερρῶν καὶ τῆς Δράμας.

Συγκεκριμένως, ἀνετέθη εἰς αὐτὰς «ἡ ἐκπόνησις γενικῆς προμελέτης καὶ πλήρους ὀριστικῆς μελέτης, ὡς καὶ ἡ κατασκευὴ τῶν διὰ τῆς ὀριστικῆς μελέτης προβλεφθησομένων ἐν λεπτομερεῖᾳ ἔργων ἀντιπλημμυρικῶν, διαρρυθμίσεων ποταμῶν καὶ χειμάρρων, ἐξυγιαντικῶν ἔργων καὶ τυχὸν κατασκευασθησομένων ἀρδευτικῶν ἔργων εἰς τὰς πεδιάδας Σερρῶν καὶ Δράμας, ὡς καὶ ἡ κατασκευὴ οἰωνδήποτε ἄλλων ἔργων, ὑποδειχθησομένων ὑπὸ τοῦ ἐργοδότη», δηλαδὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ Δημοσίου.

Ἡ σύμβασις, κυρωθεῖσα διὰ τοῦ Νόμου 3718/8-12-28, ἐδημοσιεύθη μετὰ τοῦ ὡς ἄνω Νόμου εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 279/31-12-1928 Φ.Ε.Κ.

Διὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν ἔργων ὠρίσθη πενταετία ἀπὸ τῆς ἐγκρίσεως τῆς γενικῆς προμελέτης, ἡ ὅλη δ' ἐκτέλεσις ἐγένετο διὰ λογαριασμὸν καὶ δι' ἐξόδων τοῦ Κράτους, ὑποχρεομένου τούτου ὅπως καταβάλλῃ εἰς τὰς ἀναδόχους τὴν ἀξίαν τῶν ἔργων ὡς καὶ τὴν ἀμοιβὴν αὐτῶν.

Ἡ ἐκπόνησις τῆς προμελέτης καὶ τῆς ὀριστικῆς μελέτης τῶν ἔργων

1. Διὰ τὴν καταστροφικὴν ἀλλὰ ταυτοχρόνως γονιμοποιὸν δυνάμιν τοῦ ὁ Στρυμὸν κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἐθεοποιήθη, ὡς προκύπτει ἀπὸ τὰ νομίματα καὶ τὰς ἐπιγραφάς, ὅπως καὶ ὅλοι σχεδὸν οἱ ποταμοί.

Ὡς ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου (VII 113), πρὸς ἐξευμενισμόν τοῦ οἱ περίοικοι προσέφερον θυσίας, σφάζοντες ζῶα. Κατὰ δὲ τὴν μυθολογίαν πρῶτος ὁ ἡμίθεος Ἡρακλῆς ἐπιστρέφων ἐκ Θράκης κατὰ παράκλησιν τῶν κατοίκων διευθετεῖ τὴν κοίτην τοῦ Στρυμόνος καὶ σώζει αὐτοὺς ἀπὸ τὰς καταστροφὰς καὶ τὴν ὁρμὴν τοῦ ποταμοῦ.

διήρκεσε περίπου δύο ἔτη (1929-1930). Ἐκτοτε ἤρχισεν ἡ κατασκευὴ τῶν ἔργων, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ σπουδαιότερον ὑπῆρξεν ἡ κατασκευὴ τῶν ἔργων τῆς λίμνης Κερκίνης (Μπουτκόβου), διὰ τῶν ὁποίων ἐπετεύχθη ἡ ἰσορροπία καὶ ἡ ρύθμισις τῶν ὑδάτων τῶν πλημμυρῶν τοῦ Στρυμόνος, μετὰ ρουφράκτου καὶ ρυθμιστοῦ ὑδροληψίας.

Τὸ φράγμα τοῦτο τοῦ Στρυμόνος εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ μεγάλα τεχνικὰ ἔργα τῆς Μακεδονίας, τὸ ὁποῖον γενικῶς ρυθμίζει τὸν ροὺν τῶν ὑδάτων τοῦ ποταμοῦ, ἐνῶ κατὰ τὸ θῆρος, διὰ τῆς λειτουργίας τῶν κινητῶν θυρῶν του, μεταβάλλεται εἰς ἀρδευτικόν.

Ἐξ ἄλλου μὲ τὴν διάνοξιν καὶ δημιουργίαν νέας τεχνητῆς κοίτης τοῦ Στρυμόνος, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἀπὸ τῆς ἐξόδου του ἐκ τῆς φάραγγος τοῦ Ροῦπελ μέχρι τῆς λίμνης τῆς Κερκίνης, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐντὸς καὶ κατὰ μῆκος τῆς ἀποξηρανθείσης λίμνης Ἀχινοῦ, ἀπεδόθησαν εἰς τὴν καλλιέργειαν χιλιάδες καλλιεργησίμων γαιῶν, αἱ ὁποῖαι προηγουμένως κατεκλύζοντο ὑπὸ τῶν ὑδάτων καὶ ἐξηφανίσθησαν αἱ μόνιμοι ἐστίαί ἐλονοσίας, αἱ ὁποῖαι ἐμάστιζον τὸν ἀγροτικὸν ἰδίως πληθυσμὸν τοῦ νομοῦ Σερρῶν.

Σκοπὸς τῆς παρουσίας μελέτης δὲν εἶναι ἡ περιγραφή καὶ ἡ ἔξαρσις τῶν ἐπιφελέων καὶ εὐεργετικῶν ἀποτελεσμάτων, τὰ ὁποῖα προέκυψαν διὰ τὴν ἐν γένει ἀνακούφισιν τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας, οὔτε ἡ παράθεσις στατιστικῶν πινάκων, περὶ τῆς τεραστίας διαφορᾶς εἰς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ ἀγροτικοῦ καὶ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος τῶν κατοίκων τῆς ὑπαίθρου τοῦ νομοῦ Σερρῶν. Ὅσα ἀνεφέρθησαν ἀνωτέρω εἶναι ἐξ ἀφορμῆς τῆς παρουσιάσεως τῶν ἐν συνεχείᾳ δημοσιευομένων ἐγγράφων, διὰ τὴν ἱστορικὴν συνέχειαν τῶν προσπαθειῶν αἱ ὁποῖαι ἐγένοντο εἰς τὸ παρελθὸν καὶ συνεχίζονται καὶ σήμερον πρὸς ἐξήμερωσιν τῶν στοιχείων τῆς φύσεως καὶ ἔλεγχον αὐτῶν, ὥστε ἀντὶ αἰτίας καταστροφῆς νὰ ἀποβοῦν πηγὴ πλοῦτου μεγαλύτερα τόσον διὰ τοὺς καλλιεργητὰς τῆς γῆς ὅσον καὶ διὰ τὴν Ἐθνικὴν οἰκονομίαν καὶ νὰ δικαιώσουν τὴν προσωνυμίαν τοῦ κάμπου τῶν Σερρῶν ὡς πλουτοφόρου καὶ χρυσοφόρου ¹.

Ἀκολουθοῦν τὰ ἔγγραφα.

1. Ἐνδιαφέρουσαι εἰδικαὶ μελέται ἐπὶ τῶν ἐπιτελεσθέντων παραγωγικῶν ἔργων εἰς ὁλόκληρον τὴν Μακεδονίαν καὶ κατ' ἀκολουθίαν καὶ εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Νομοῦ Σερρῶν, εἶναι: 1) Ἡ περισπούδαστος μελέτη τοῦ πρώην Γενικοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας Ν. Κ α τ σ ο ὑ λ η ὑπὸ τὸν τίτλον «Τὸ ἐποικιστικὸν ἔργον τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας» Ἀθῆναι 1938. 2) Ν ι κ ο λ ά ο υ Χ ρ. Σ έ τ τ α, Τὰ Μεγάλα παραγωγικὰ ἔργα τῆς Μακεδονίας, Ἀθῆναι 1961 (ἔργον βραβευθὲν ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν). 3) Γ ε ρ α σ ί μ ο υ Θ ω μ ο π ο ὑ λ ο υ, προϊσταμένου τῆς Υ.Ε.Κ.Ε. Σερρῶν, ἄρθρον ὑπὸ τὸν τίτλον «Μεγάλα ὑδραυλικὰ ἔργα ἐκτελεῖ τὸ Ὑπουργεῖον Δημοσίων Ἔργων στὴν πεδιάδα τῶν Σερρῶν», δημοσιευθὲν εἰς τὸ «Πανσερραϊκὸ Ἡμερολόγιον» 1975 τοῦ Σταύρου Κοταμανίδη ἐν σελ. 106-109.

1.

Δ. Ο. Βιτάλης (πρόξενος ἐν Σέρραις) πρὸς Ἐπιτομήν Ἐξωτερικῶν, ἀρ. 66/2 Ἀπρ. 1887 (ΑΥΕ/Β' 1887, Πρεσβεία Κων/λεως ὑ/φ).

[Θέμα : «Ἀποξηράνσις λίμνης Κερκινίτιδος καὶ πλωτὸς ποταμὸς Στρυμῶν»].

Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ φέρω εἰς γνῶσιν τοῦ Σ. Ἐπιτομῆς τὰ ἑξῆς :

Εἰς τῶν βαθυπλούτων καὶ ὀπωσδήποτε μεμορφωμένων Τούρκων κτηματιῶν τῆς πόλεως ταύτης ὀνόματι Χατζῆ Ταχῆρ Βέης διορῶν τὸν ὀσημέραι ἐπὶ τὰ χεῖρω βαίνοντα μαρμαρὸν τῆς γεωργίας καὶ τοῦ ἄλλοτε ἀκμαίου ἐμπορίου τῆς χώρας εἶχε συλλάβει πρὸ πολλοῦ τὴν ιδεάν νὰ καταστήσῃ πλωτὸν τὸν ποταμὸν Στρυμόνα καὶ ἀποξηράνη τὴν λίμνην Κερκινίτιδα, πρὸ δύο δ' ἐτῶν κατάρθωσε νὰ λάβῃ παρὰ τῆς Ὀθωμανικῆς Κυβερνήσεως τὸ προνόμιον ὑπὸ ὄρους παρέχοντας αὐτῷ μεγίστας ὠφελείας. Ἐπιληφθεὶς πυρετωδῶς τοῦ σπουδαίου τούτου ἔργου προέβη εἰς τὰς καταμετρήσεις τοῦ ποταμοῦ, ἐπεραίωσε πάσας τὰς προκαταρκτικὰς ἐργασίας διὰ μηχανικῶν ἐιδικῶν ἐπὶ διείκτιον ἐνταῦθα ἐργασθέντων καὶ συντάξας λεπτομερῆ χάρτην προὔτιθετο πρὸ ὀλίγων μηνῶν νὰ ἀρξῆται τῆς κυρίας ἐργασίας, ὅτε αἴφνης ἀπεβίωσεν ἐν Κωνσταντινουπόλει καταλιπὼν τὸ προνόμιον εἰς τοὺς δύο ἀνηλίκους υἱοὺς του.

Οἱ κηδεμόνες τῶν ἀνηλίκων κληρονόμων πωλοῦσι σήμερον τὸ προνόμιον τοῦτο, καίτοι δὲ τὰ μεταξὺ τοῦ ἀποβιώσαντος καὶ τῆς Ὀθωμανικῆς Κυβερνήσεως συναφθέντα συμβόλαια δὲν ἐπιτρέπουσι τὴν μεταβίβασιν αὐτοῦ εἰς Ἐταιρίαν ξένης ἐθνικότητος, ἐξεῦρον ἐν τούτοις τρόπον εἰκονικὸν ὑπερβάσεως τῆς δυσκολίας ταύτης καὶ ἔδωκαν τὰ σχέδια τοῦ ἔργου εἰς τὸν ἐνταῦθα ὑποπρόξενον τῆς Αὐστρίας Κον Ἀθανάσιον Χατζῆ Δῆμον καὶ εἰς τὸν ἐν Θεσσαλονίκῃ Κον Σαρνῶ Διευθυντὴν τῆς ἐκεῖ Ὀθωμανικῆς Τραπεζῆς, ἵνα μελετήσωσιν αὐτὰ καὶ ἔλθωσιν εἰς συμφωνίας.

Οἱ κηδεμόνες ζητοῦσιν εἴκοσι χιλιάδας Λιρῶν Τουρκίας πρὸς πώλησιν τοῦ προνομίου, ἀλλ' οἱ Κύριοι Σαρνῶ καὶ Χ' Δῆμος προσφέρουσι μόνον ἑξ χιλιάδας Λίρ., καθὰ δ' ἐξάγεται ἐκ τῶν διαπραγματεύσεων, αἵτινες ἔλαβον χώραν μεταξὺ αὐτῶν, θ' ἀποβῆ ἐπὶ τέλους δυνατὴ ἢ ἀγορὰ ἀντιποσοῦ οὐχὶ κατὰ πολὺ ὑπερβαίνοντος τὸ μέχρις ὥρας προσφερθέν.

Ὁρμώμενος ἐκ τοῦ φόβου μὴ τὸ σπουδαῖον τοῦτο ἔργον περιέλθῃ

εἰς χεῖρας ξένας, τοῦθ' ὅπερ θὰ ἦ διὰ τὸν ἔθνικὸν ἡμῶν ἀγῶνα μέγα ἀτύχημα καθῆκόν μου ἐθεώρησα νὰ σπεύσω, ὅπως ἐπιστήσω τὴν προσοχὴν τοῦ Σ. Ὑπουργείου ἐπὶ τῆς ἐκτάκτου ταύτης εὐκαιρίας, ἣν λογιστέον ὑπὸ πάσας τὰς ἐπόψεις πολῦτιμον.

Τὰ πλεονεκτήματα, ἅπερ ὑπὸ στρατιωτικὴν ἔποψιν κέκτηται τὸ ἔργον, θεωρῶ ὅλως περιττὸν ν' ἀναπτύξω, ἀφοῦ ἀπλοῦν βλέμμα ἐπὶ τῆς ἱστορίας καὶ τῆς γεωγραφίας τοῦ τόπου ἀρκεῖ νὰ πείσῃ πάντα, ὅτι ἀπὸ τοῦ Στρυμονικοῦ Κόλπου, τοὔτεστιν ἀπὸ τῆς Ἀμφιπόλεως ἀρχαίου λιμένος τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου μέχρι τῆς Ἡρακλείας (Δεμίρ - Ἰσάρ) καὶ ἐκεῖθεν γίνεται τις κύριος πάντων τῶν διαμερισμάτων τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας καὶ ὅτι ὁ ποταμὸς οὗτος ὡς ἐκ τῆς γεωγραφικῆς του θέσεως ἀποτελεῖ φραγμὸν ἀνυπερβλήτον κατὰ πάσης ἐν τῷ μέλλοντι στρατιωτικῆς ἐνεργείας τῶν Βουλγάρων.

Τὰ δὲ ἀνυπολόγιστα ὠφελήματα, ἅτινα δυνάμεθα νὰ καρπωθῶμεν ὑπὸ πολιτικὴν ἔποψιν, εἶναι ἐπίσης εἰς κατάστασιν τὸ Σ. Ὑπουργεῖον νὰ ἐκτιμῆσῃ λαμβάνον ὑπ' ὄψιν τὴν ἐκ τοῦ ἔργου τούτου μετὰ βεβαιότητος προσδοκουμένην ἀναζωογόνησιν τοῦ ἤδη ἐκπνέοντος ἐμπορίου καὶ τῆς νεκρωμένης γεωργίας τῶν Ἑλλήνων ἐνταῦθα πρὸς δὲ καὶ τὰς ποικίλλας ἠθικὰς μεταβολάς, ἃς τὸ καθόλου ἔργον ἔσται δυνατὸν νὰ ἐπενέγκῃ εἰς τὴν ἐνεστῶσαν τοῦ τόπου κατάστασιν :

Ἡ πόλις Σερρῶν ἢ δίωρον μόνον ἀπέχουσα τοῦ ποταμοῦ τούτου καὶ ἐκ μόνου τούτου τὴν ἀναγέννησίν της ἀναμένουσα θὰ καταστῆ ἐκ νέου Ἑλληνικὸν Ἐμπορίου κέντρον δυνάμενον νὰ δράσῃ ὡς ἄλλοτε σπουδαίως καὶ πολυτρόπως ἐφ' ἀπάσης τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας· ἅμα τῇ ἐνάρξει τοῦ ἔργου νέα δύναμις καὶ νέα ζωὴ θὰ δοθῆ εἰς τὸν ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ ἀποκεκμηκότα καὶ ἀποθεταριμμένον Ἑλληνισμόν· ὁ μετ' αὐτοῦ συγχρωτισμὸς τοῦ ἐργατικοῦ πληθυσμοῦ, ὅστις δέον ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει καὶ δυνατὸν νὰ μετοικισθῆ ἐκ τῆς ἐλευθέρως Ἑλλάδος ἐνταῦθα θὰ συντελέσῃ ἐπὶ πλεόν εἰς τὴν ἠθικὴν ἀνάπλασιν αὐτοῦ καὶ εἰς τὴν σύσφιγξιν τῶν δεσμῶν τῶν συνδεόντων ἡμᾶς μετ' αὐτοῦ. Ἡ τοιαύτη ἐκ τοῦ καμάτου καὶ τοῦ ληθάργου ἀνέγερσις τοῦ δούλου ἐνταῦθα Ἑλληνισμοῦ εἶνε ἀναμφίρρηστον, ὅτι τάχιστα θὰ προσελκύσῃ τοὺς γειτνιαζόντας αὐτῷ ἀμφιρρόπους πληθυσμούς, ὅτι θὰ πτοήσῃ τοὺς καθαρῶς Βουλγαρικοὺς, ὅτι θὰ παράσχη πολλὰ μέσα συντελέσοντα εἰς τὴν ἐπιδιωκομένην στείρευσιν τῆς πηγῆς τῆς ὑπὸ τῶν Βουλγάρων τοσοῦτον ἐπιδειξίως μέχρι τοῦδε χρησιμοποιομένης ληστείας καὶ εἰς τὴν ματαίωσιν τῶν ὑπὸ τῶν Βουλγάρων ἱερέων καὶ διδασκάλων τεκταινομένων ἐνταῦθα, καὶ τέλος ὅτι θὰ καταστρέψῃ πᾶν ὅ,τι Βουλγαρικὸν καὶ ἐπιζήμιον εἰς τὰ

ήμετερα συμφέροντα καὶ θὰ ἐξασφαλίσῃ ἐγκαίρως καὶ στερρῶς τὴν ὑπερίσχυσιν τοῦ ἡμετέρου ἀγῶνος.

Ἐχων πρὸ ὀφθαλμῶν ὑπὸ πάσας τὰς ἐπόψεις ταύτας τὸ πολῦτιμον τῆς εὐκαιρίας, ἀπεπειράθην, κατὰ τὴν ἐνταῦθα διατριβὴν τοῦ Κου Α. Χρυσοχόου, νὰ λάβω δι' αὐτοῦ τὰ σχέδια τῶν μηχανικῶν παρὰ τοῦ Κου Χατζῆ Δήμου, ἀλλὰ ματαιωθείσης τῆς παρ' αὐτῷ προσπάθειας ἡμῶν, μετεχειρίσθημεν ἄλλα διάφορα μέσα παρὰ τοῖς κηδεμόσι τῶν κληρονόμων καὶ ἐπὶ τέλους κατωρθώσαμεν διὰ τοῦ ἤδη ἐν Ἀθήναις Κου Ἀλκιβιάδου Βουγιουκλῆ νὰ λάβῃ παρ' αὐτῶν ὁ Κος Χρυσοχόος ἀντίγραφα ἀκριβῆ τῶν σχεδίων τούτων.

Ἐὰν τὸ Σ. Ὑπουργεῖον λαβὼν ὑπ' ὄψει τὰ ἐν τῇ παρουσίᾳ ἀναφερόμενα, ἐγκρίνῃ καὶ θεωρῆι δυνατὸν τὸν σχηματισμὸν Ἑταιρίας τινὸς ἐκ τῶν ἐν Τουρκίᾳ ὁμογενῶν πρὸς ἀγορὰν τοῦ σπουδαιοτάτου καὶ ὑλικῶς οὐχ' ἤττον ἐπικερδοῦς προνομίου τούτου, δύναται νὰ ζητήσῃ τὰ σχέδια καὶ πᾶσαν σχετικὴν πληροφορίαν, ἧς θὰ λάβῃ ἀνάγκην, παρὰ τοῦ ἤδη ἐν Θεσσαλονίκῃ παραμένοντος Κου Χρυσοχόου, ὅστις ἐμελέτησεν ἐπισταμένως καὶ ἐκ τοῦ πλησίον τὸ ἔργον ὑφ' ὅλας τὰς ἐπόψεις, διελθὼν καὶ ἄλλοτε καὶ τελευταῖον τὰ μέρη ταῦτα.

Ὁ διερμηνεὺς τοῦ ὑφ' ἡμᾶς Προξενείου Κος Γ. Τσορμπατζόγλου κατώρθωσε νὰ λάβῃ ἀντίγραφα καὶ τῶν μεταξὺ τοῦ ἐπὶ τῶν Δημοσίων ἔργων Ὑπουργείου τῆς Πύλης καὶ τοῦ ἀποβιώσαντος συναφθέντων Συμβολαίων, ἅτινα μεταφρασθέντα ἐκ τοῦ Τουρκικοῦ ἀκριβέστατα ὑπὸ τοῦ ἰδίου ὑποβάλλω συνημμένως πρὸς τὸ Σὸν Ὑπουργεῖον, ἵνα διαφωτισθῆι λεπτομερέστερον περὶ τοῦ προκειμένου.

Εὐπειθέστατος

Ὁ Πρόξενος

Δ. Ο. Βιτάλης

2.

Ὁ Ὑπουργὸς Ἐξωτερικῶν πρὸς τὴν ἐν Κων/πόλει Πρεσβείαν, ἀρ. 787/25 Ἀπρ. 1887 ἐμπ. πρωτ. (ΑΥΕ/Β' 1887, Πρεσβεῖα Κων/λεως ὕφ).

Ἡ ἐν πρωτοτύπῳ καὶ ἐπὶ ἐπιστροφῇ παραπεμπομένη ὑμῖν ἀναφορὰ τοῦ ἐν Σέρραις Προξένου τῆς Α. Μ. πραγματεύεται περὶ προνομίου, ὅπερ ἔλαβε παρὰ τῆς Ὀθωμανικῆς Κυβερνήσεως ὁ Χατζῆ Ταχῆρ Βέης, μετατροπῆς τοῦ ποταμοῦ Στρυμόνος εἰς πλωτόν, καὶ τὸ ὅποῖον οἱ κληρονόμοι αὐτοῦ διαπραγματεύονται πρὸς πώλησιν εἰς τινὰ ἐταιρίαν.

Παραπέμπομεν πρὸς ὑμᾶς τὴν ἐγγραφὸν ταύτην ὅπως τὴν μελετή-

σητε καὶ εὐαρεστηθῆτε τὴν ἀνακοίνωσιν ἡμῖν τὴν ὑμετέραν γνώμην ἐπὶ τοῦ δυνατοῦ τῆς πραγματοποιήσεως τῆς προτάσεως τοῦ Προξένου, ἐὰν δηλαδή ὑπάρχη τις ἐλπίς ν' ἀναλάβῃ τὸ ἐπωφελές ἀληθῶς ὑπὸ ἐθνικὴν ἔποψιν ἔργον ὁμᾶς τῶν ἐν Κων/πόλει ὁμογενῶν κεφαλαιούχων.

Ὁ Ὑπουργὸς
Στέφανος Δραγούμης

Υ. Γ. Πρὸς συμπλήρωσιν τῶν διὰ τοῦ ἐγγράφου ἡμῶν τούτου παραπεμπομένων ἐγγράφων, συναποστέλλομεν ἡμῖν, ἐπίσης ἐπὶ ἐπιστροφῇ, στατιστικὸν πῖνακα παραγωγῆς τῶν Ἐπαρχιῶν Σερρῶν καὶ Ζίχνης.

Ὁ Ὑπουργὸς
Στέφανος Δραγούμης

3.

Δ. Ο. Βιτάλης (πρόξενος ἐν Σέρραις) πρὸς Ὑπουργεῖον Ἐξωτερικῶν, ἀρ. 114/6 Ἰουν. 1887 (ΑΥΕ/Β' 1887, Πρεσβεία Κων/λεως ὅ/φ).

Συνεχίζων τὴν ἀπὸ 2 Ἀπριλίου ἐ.ἐ. καὶ ὑπ' ἀριθ. 66 ἀναφορὰν μου πρὸς τὸ Σ. Ὑπουργεῖον, λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ συμπληρώσω ὅσα ἐξέθηκα αὐτῷ μέχρι τοῦδε περὶ τοῦ ποταμοῦ Στρυμόνος.

Ἐπισκεφθεὶς τελευταῖον τὸν Κον Χ'' Δῆμον Ὑποπρόξενον τῆς Αὐστρίας ἐνταῦθα, ἀπουσιάζοντα μέχρι τοῦδε, κατώρθωσα νὰ λάβω παρ' αὐτοῦ τὰς κατωτέρω ἐκτιθεμένας πληροφορίας, ἃς θεωρῶ κατὰ τοσοῦτον ἀκριβεῖς καὶ χρησίμους, καθόσον ὁ Κος Χ'' Δῆμος ὡς καὶ ἐν τῇ εἰρημένῃ ἀναφορᾷ μου ἀναφέρω, ἐπιδιώκων ἀπὸ πολλοῦ τὸν σχηματισμὸν Ἐταιρίας πρὸς ἀγορὰν τοῦ προνομίου τοῦ ποταμοῦ, ἄλλως δὲ καὶ ὡς ἔμπορος τοῦ τόπου καὶ κτηματίας τὰ μάλα ἐνδιαφερόμενος ἔχει μελετήσῃ λεπτομερῶς τὰ σχέδια τοῦ ἔργου καὶ ἐξηκρίβωσεν ἐπισταμένως πάντα τὰ ὕλικά πλεονεκτήματα αὐτοῦ :

Ὁ ποταμὸς Στρυμὼν καθιστάμενος πλωτὸς ἀπὸ τοῦ Ὀρφάνου τοῦ πλησιεστέρου τῆς Ἐπαρχίας λιμένος μέχρι Δραγονιτίου ἀπέχοντος πέντε ὥρας τῆς κωμοπόλεως Μελενίκου ἔσται ἡ μᾶλλον σύντομος καὶ εὐθηνὴ ὁδὸς διὰ τὴν μεταφορὰν καὶ ἐξαγωγὴν τῶν ἐμπορευμάτων καὶ προϊόντων τῆς Ἐπαρχίας Σερρῶν, ἡ δὲ τεχνικὴ ἔργασία ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ, κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τῶν μηχανικῶν τοῦ ἀποβιώσαντος Χατζῆ Ταχῆρ Βέη τῶν ἐργασθέντων ἐπὶ τόπου ἐπὶ ἐν καὶ ἡμισυ ἔτος, οὐδεμίαν θὰ παρουσιάσῃ ἐπιστημονικὴν δυσκολίαν διότι τὸ ἔδαφος τῆς κοίτης αὐτοῦ καὶ τῶν ἀποξηρανθησομένων Λιμνῶν Κερκινίτιδος (Ἀχινοῦ) καὶ Μπουτκόβου

εἶνε στερεὸν καὶ οὐχὶ ἀμμῶδες. Τὸ βάθος τοῦ ποταμοῦ ποικίλλει ἀπὸ 80 ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου μέχρις ἑνὸς μέτρου καὶ 80 ἑκατοστῶν, τὸ δὲ πλάτος ἀπὸ 120 μέχρις 180 μέτρων.

Αἱ δαπάναι, ἅς κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τῶν ἰδίων μηχανικῶν θὰ ἀπαιτήσῃ ἢ ἐπιχειρήσῃ αὕτη θὰ ἀνέλθωσιν εἰς 240.000 Λιρῶν ὀθωμανικῶν, ἀλλ' ἔναντι τούτων ὑπέρογκα προὑπολογίζονται τὰ κέρδη, ἅτινα πρόκειται νὰ προσπορισθῇ ἢ Ἑταιρία καὶ μέγιστα τὰ ἐν γένει πλεονεκτήματα αὐτῆς κατὰ τὰ Συμβόλαια τῆς Κυβερνήσεως.

Ἐν πρώτοις αἱ παραποτάμιοι δημόσιοι γαῖαι καὶ αἱ γαῖαι τῶν Λιμνῶν Κερκινίτιδος καὶ Μπουτκόβου, αἵτινες εἴτε κατακλυζόμεναι σήμερον ὑπὸ τῶν ὑδάτων εἴτε περαιτέρω ὑποκείμεναι εἰς πλημμύρας θὰ ἀνήκουν εἰς τὸν προνομιοῦχον μετὰ τὴν ἀποξήρανσιν αὐτῶν, ὑπολογίζονται ὑπὸ τῶν μηχανικῶν εἰς 400.000 στρεμμάτων, ὑπολογιζομένης δὲ τῆς σημερινῆς ἀξίας ἐκάστου αὐτῶν εἰς Λίρας 2, ἢ ἐκποίησης αὐτῶν μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τοῦ ἔργου θὰ ἀποφέρῃ τὸ σπουδαιότατον κέρδος 800.000 Λιρῶν. Καὶ κατὰ τὸ ἥμισυ λελανθασμένοι ἂν ὦσιν αἱ καταμετρήσεις τῶν μηχανικῶν τὸ ἐκ 400.000 Λιρῶν κέρδος θεωρεῖται οὐκ εὐκαταφρόνητον, διὰ τὸν πρῶτιστον λόγον, ὅτι ἢ Ἑταιρία κατὰ τὸ 16 ἄρθρον τοῦ μετὰ τῆς Κυβερνήσεως Συμβολαίου τοῦ ἀποβίωσαντος προνομιοῦχου θὰ παραδίδῃ τὸ ἔργον τμηματικῶς, αἱ δὲ δαπάναι ἐκάστου τμήματος θὰ ἀποπληρώνωνται πᾶσαι παρὰ τῶν ἰδιοκτητῶν τῶν γαιῶν τῶν σωθεισῶν καὶ ἐκ τῆς πλημμύρας εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκοντο ἢ ὑπέκειντο, εἰς τρόπον ὥστε ἢ Ἑταιρία καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἐργασίας της οὐδ' ὀβολὸν νὰ ῥιψοκινδυνεύσῃ ἐκ τῶν κεφαλαίων αὐτῆς.

Ἐπίσης σπουδαῖαι καὶ ἀσφαλεῖς θεωροῦνται οἱ πρόσοδοι τῆς Ἑταιρίας μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τοῦ ἔργου :

Ἡ Ἑταιρία κεκτημένη τὸ προνόμιον τῆς ποταμοπλοΐας θὰ ἀπολαμβάνῃ ἔτησίως ἐκ τῆς μεταφορᾶς τῶν ἐμπορευμάτων ἀπὸ Ὀρφάνου μέχρι Δραγοτινίου καὶ ἐκεῖθεν μέχρις Ὀρφάνου τὸ ποσὸν 20.000 Λιρῶν Τουρκ. κατ' ἐλάχιστον ὄρον μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν ἐξόδων, καὶ τοῦτο ὑπολογίζεται ἐπὶ τῇ βάσει τῆς σήμερον ἐπικρατούσης ἀθλιότητος εἰς τὴν ἐμπορικὴν κατάστασιν καὶ τὴν συγκοινωνίαν τῆς Ἐπαρχίας Σερρῶν, εἶνε δὲ πλέον ἢ βέβαιον, ὅτι ἢ ἐκ τοῦ ἔργου προσδοκωμένη ἀνάπτυξις τῆς γεωργίας καὶ τῆς συγκοινωνίας πρὸς δὲ καὶ τὸ ὀλιγοδάπανον τῆς μεταφορᾶς τῶν ἐμπορευμάτων θὰ πολλαπλασιάσωσι ταχέως τὸ ποσὸν τῶν 20.000 Λιρῶν.

Παραλείπω δὲ ὡς ἀνυπολόγιστα πρὸς τὸ παρὸν τὰ οὐκ ὀλίγα κέρδη, ἅτινα θὰ παράσχῃ τῇ Ἑταιρίᾳ τὸ προνόμιον τοῦ ἐκμεταλλεύε-

σθαι πάντα τὰ μεταλλεῖα ὅσα ἤθελον ἀνακαλυφθῆ ἀπὸ τῆς παραλίας τοῦ Λιμένος Ὀρφάνου μέχρι Δραγοτινίου εἰς ἀπόστασιν πέντε χιλιομέτρων ἐντεῦθεν καὶ ἐκεῖθεν τοῦ ποταμοῦ καὶ τοῦ καρποῦσθαι τὰ παραποτάμια δάση.

Τὸν Κύριον Χ'' Δῆμον ἠρώτησα καὶ περὶ τοῦ σημείου, εἰς τὸ ὁποῖον εὐρίσκονται ἤδη αἱ διαπραγματεύσεις του μετὰ τῆς Ἑταιρίας καὶ τῶν κληρονόμων τοῦ ἀποβιώσαντος προνομιοῦχου καὶ μ' ἐπληροφόρησεν ὅτι δὲν ἔπαυσαν μὲν αὐταὶ ἀλλ' ὀλίγοι ὑπάρχουσιν ἐλπίδες ἐπιτυχίας, καθόσον μάλιστα τελευταῖον παρουσιάσθη ἐν Κωνσταντινουπόλει ἑτέρα Ἀγγλικὴ Ἑταιρία, ἣτις προσεκάλεσε τοὺς κληρονόμους ὅπως ἔλθωσιν εἰς συμφωνίας νὰ συνάψωσι τὰ τῆς ἀγοραπωλησίας τοῦ προνομίου συμβόλαια.

Διαβιβάζων τὰς συμπληρωματικὰς ταύτας πληροφορίας τῷ Σ. Ὑπουργεῖῳ ἐφιστῶ κυρίως τὴν προσοχὴν αὐτοῦ ἐπὶ τῶν ὑπολογισμῶν τοῦ Κου Χ'' Δήμου περὶ τῶν ἐτησίων ἐσόδων τῆς Ἑταιρίας, καθόσον οἱ ὑπολογισμοὶ οὗτοι τοῦ κ. Χ'' Δήμου καὶ ὡς ἐμπόρου καὶ ὡς πράκτορος τῶν εἰς Ὀρφανὸν προσεγγιζόντων Αὐστριακῶν ἀτμοπλοίων τυγχάνουσιν οἱ ἀκριβέστεροι παντὸς ἄλλου ἅτε στηριζόμενοι ἐπὶ τῆς σημερινῆς ἐξαγωγῆς τῶν προϊόντων τοῦ τόπου καὶ εἰσαγωγῆς τῶν διαφόρων ἐμπορευμάτων.

Εὐπειθέστατος

Ὁ Πρόξενος

Δ. Ο. Βιτάλης

Παρασελίδιον σημείωμα : Παραπέμπεται ἐπὶ ἐπιστροφῇ κατόπιν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 787 ἀπὸ 25 Ἀπριλίου ἐ. ἔ. ἐμπιστευτικοῦ ἡμῶν ἐγγράφου, πρὸς τὴν ἐν Κων/λει Β. Πρεσβείαν, παρακαλουμένην ν' ἀνακοινώσῃ τὴν ζητηθεῖσαν γνώμην τῆς.

Ἐν Ἀθήναις, 1 Ἰουλίου 1887

Ὁ Ὑπουργὸς

Στέφανος Δραγούμης

4.

(ΑΥΕ/1887/Προεσβ. Κων/λεως ὑ/φ "Εγγραφα — Κων/λιν [συνημμ. τῆ 787 ΥΠΕΕ—Κων/λιν, 25/4/87]).

Μετάφρασις κατὰ γράμμα.

ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΝ

Ἄφ' ἑνὸς μὲν ὁ ἐπὶ τῶν Δημοσίων Ἔργων τῆς Ὑψηλῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας Ὑπουργὸς Ἐξοχώτατος Ραῆφ Ἐφένδης ἐν ὀνόματι τῆς Αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως ἐνεργῶν καὶ ἄφ' ἑτέρου ὁ ἐκ τῶν εὐγε- νῶν τῆς πόλεως Σερρῶν Χατζῆ Ταχῆρ Βέης συνεβάλλοντο ἀλλήλοις περὶ τῶν ὡς ἑξῆς:

Ἄρθ. 1ον. Ἡ Ὀθωμανικὴ Κυβέρνησις ἀνέθηκε ὑπὸ τοὺς ἐπο- μένους ὄρους εἰς τὸν εἰρημένον Βέην τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἐργασίας πάσης, ἣτις ἀπαιτεῖται πρὸς ἀπολύμανσιν καὶ καθαρισμὸν τῶν περὶ τὴν Λίμνην Κερκινίτιδα (Ταχιανὸς) τῆς ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τῆς Νομαρχίας Θεσσα- λονίκης πόλεως Σερρῶν κειμένων ἰχθυοτροφείων (Ταλιὰν) καὶ τῶν ἐν τῷ ποταμῷ Στρυμόνι (Καρὰ-σοῦ) καὶ περὶ αὐτὸν κατακλυζομένων βαλτωδῶν γαιῶν (μπατακλήκ) εἰς τρόπον ὥστε νὰ καταστῶσιν αὗται καλλιεργή- σιμοι.

Ἄρθ. 2ον. Ὁ ἐργολάβος ἐντὸς ἑνὸς καὶ ἡμίσεος ἔτους προθε- σμίας ἀπὸ τοῦ χρόνου, καθ' ὃν ἐπεδόθη τὸ ὑψηλὸν φερμάνιον καὶ ἀντηλ- λάγη συναλλήλως τὸ Συμβόλαιον μεταξὺ τῶν συμβληθέντων, ὀφείλει κατὰ τὸν ἐν τῷ συνημμένῳ προγράμματι διαλαμβανόμενον τρόπον νὰ συντάξῃ ἀκριβῆ χάρτην καὶ ἐκθεσιν ἐπὶ τῇ βάσει προηγουμένων μελε- τῶν καὶ ἐκτιμήσεων καὶ ὑποβάλλῃ τοῦτον μετὰ τῆς ἐκθέσεως εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Δημοσίων Ἔργων· τὸ δὲ Ὑπουργεῖον ἐν διαστήματι τριῶν μηνῶν ἀπὸ τῆς ὑποβολῆς τῶν ἐγγράφων τούτων θὰ ἐξετάσῃ ταῦτα καὶ ἐὰν μὲν εὐρεθῶσι τακτικὰ θὰ τηρήσῃ αὐτὰ ἐν τῇ αὐτῇ κατα- στάσει καὶ θὰ ἐπικυρώσῃ ταῦτα, ἐν ἐναντίᾳ δὲ περιπτώσει, πρὸ τῆς ἐπι- κυρώσεως θὰ ἐπενέγκῃ τὰς δεούσας βελτιώσεις καὶ τροποποιήσεις.

Ἄρθ. 3ον. Ὁ ἐργολάβος ὑπὸ τὸν ὅρον τοῦ νὰ ὦσιν εἰς βάρος αὐτοῦ πάντα τὰ ἔξοδα καὶ πᾶσαι αἱ ζημίαι, ὑπόσχεται, ὅτι ἐντὸς δύο ἐτῶν ἀπὸ τῆς παραλαβῆς τοῦ Συμβολαίου τούτου θέλει προβῆ εἰς τὴν ἑναρξιν τῶν ἐργασιῶν καὶ ἀποπερατώσει ταύτας ἐντὸς ἑξ ἐτῶν ἀπὸ τῆς χρονολογίας τῆς ἐπικυρώσεως τοῦ Χάρτου. Τὸ ἔργον δέον νὰ ἐξασφα- λίσῃ τὴν καλλιεργησιμότητα τῶν ὡς εἴρηται ἐλωδῶν γαιῶν διὰ τῆς ἀποξηράνσεως καὶ ἐκλυμάνσεως αὐτῶν καὶ νὰ ἐκπληρωθῇ συνωδὰ τοῖς ἐπιστημονικοῖς κανόσι, τοῖς ὀρισμοῖς τοῦ τῷ παρόντι συνημμένου προ-

γράμματος καὶ τοῖς ἐπικυρωθησομένοις χάρταις καὶ ἐκθέσεσιν ἐν τούτοις ἐξαιροῦνται αἱ ἐξ ἀνωτέρας δυνάμεως προκύπτουσαι περιστάσεις· κατὰ τὰς τοιαύτας περιπτώσεις ἐφ' ὅσον χρόνον ἤθελον διακοπῆ αἱ ἐργασίαι, ἐπὶ τοσοῦτον καὶ ἡ συμπληρωματικὴ προθεσμία θέλει παραταθῆ· οὐχ' ἦττον ὁ ἐργολάβος ἔσται πάντοτε ὑπόχρεως νὰ εἰδοποιῇ πάραυτα τὴν ἐπιτόπιον Διοίκησιν καὶ τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Δημοσίων Ἔργων περὶ τῶν αἰτίων τῶν ἐξ ἀνωτέρας βίας προκυψάντων.

Ἄρθ. 4ον. Τὸ ἐπὶ τῶν Δημοσίων Ἔργων Ὑπουργεῖον δι' ἰδιαιτέρων αὐτοῦ ἐπιτετραμμένων, κατὰ μὲν τὴν διάρκειαν τῶν ἐργασιῶν θέλει ἐφορᾷ τοὺς τρόπους, δι' ὧν αὗται διεξάγονται, κατὰ δὲ τὸ πέρασ καὶ πρὸ τῆς παραδοχῆς τοῦ ἔργου θέλει ἐξελέγχει ἐπανειλημμένως ἀπάσας τὰς διασκευὰς καὶ ἐπεξεργασίας καὶ παρατηρεῖ ἐὰν τὸ ἔργον ἐν γένει διατηρῆται ἐν καλῇ καταστάσει ἢ οὐ. Ἀπέναντι τῶν ἐξόδων τῆς τοιαύτης ἐποπτείας καὶ ἐξελέγξεως ὁ ἐργολάβος ἀπὸ τῆς πρὸς ἔναρξιν τῶν ἐργασιῶν ὀρισθείσης προθεσμίας μέχρι τῆς ἀποπερατώσεως τούτων, θὰ ἀποτίνη κατ' ἔτος ἀνὰ 50 ὄθωμ. Λίρας καταβάλλων ἐξ αὐτῶν ἀνάλογον μέρισμα καθ' ἕκαστον μῆνα εἰς διαταγὴν τοῦ ὑπουργείου τῶν Δημοσίων Ἔργων.

Ἄρθ. 5ον. Ἐπειδὴ τὸ προκείμενον ἔργον εἶνε ἐξ ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἀποβλέπουσι γενικὴν ὠφέλειαν, διὰ τοῦτο, ἐν ἡ περιπτώσει ὑπάρχουσιν ἰδιωτικαὶ γαῖαι ἀναγκαιοῦσαι εἰς τὰς διασκευὰς καὶ διαφόρους συμφυεῖς ἐργασίας καὶ ὁ ἐργολάβος δὲν κατορθοῖ νὰ συμβιβασθῆ μετὰ τῶν ἰδιοκτητῶν, νὰ ἐκτελῶνται τὰ εἰκότα συμφώνως τῷ περὶ κτηματικῆς κυριότητος Νόμῳ· οἱ δὲ τόποι, τῶν ὁποίων, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐργασίας, θὰ δεῆση ἢ προσωρινὴ χρῆσις, ἔσται δυνατὸν νὰ χορηγηθῶσι διὰ τῆς ἐπιτοπίου Διοικήσεως πρὸς πρόσκαιρον χρῆσιν, ἐπὶ τῷ ὄρω νὰ ἀποζημιῶνται οἱ κτήτορες τούτων παρὰ τοῦ ἐργολάβου. Ἐὰν ἐντὸς τῶν χώρων τούτων εὐρεθῶσιν αἱ ἀκαλλιέργητοι γαῖαι τοῦ Δημοσίου (Ἐμριγιέ) θὰ παραχωρῶνται δωρεὰν εἰς τὸν ἐργολάβον· ἐπίσης δωρεὰν καὶ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἐργασίας θὰ ἐπιτρέπηται ἡ χρῆσις ἐκείνων τῶν τόπων, οἵτινες ἀναγκαιοῦσι προσκαίρως.

Ἄρθ. 6ον. Πᾶσαι αἱ μηχαναί, τὰ ἐργαλεῖα, ὑλικὸν λίθου, ξυλικῆς, γαιάνθρακος καὶ πᾶν ἄλλο ἀναγκαιοῦν εἰς τὰς ἀρχικὰς διασκευὰς τοῦ ἔργου προμηθευόμενα καὶ μετακομιζόμενα εἴτε ἐκ τοῦ Ὀθωμανικοῦ Κράτους εἴτε ἐκ ξένων ἐπικρατειῶν θέλουσι εἶσθαι ἐλεύθερα τελωνειακοῦ φόρου. Τόσῳ ἐπὶ τῶν τόπων, ἐφ' ὧν κεῖνται τὰ εἰς ἀποξήρανσιν τῶν ἐλωδῶν γαιῶν συντελέσοντα διάφορα κτίσματα ὡς τοῖχοι, διαφράγματα, διαχαράγματα καὶ προχώματα, ὄσῳ καὶ ἐπὶ τῶν προσόδων καὶ κεφαλαίων τῆς Ἑταιρίας καὶ τῶν ἀτμοπλοίων καὶ ἰστιοφόρων πλοιαρίων

δὲν θέλει ἐπιβληθῆ ποσῶς φόρος. Ἐπίσης τὸ παρὸν Συμβόλαιον ὡς καὶ τὸ συνημμένον αὐτῷ πρόγραμμά εἰσιν ἐλεύθερα σημάτωνσεως.

Ἄρθ. 7ον. Ὁ ἐργολάβος δύναται νὰ κόψη ἐκ τῶν πέριξ δημοσίων δασῶν ὅλην τὴν ξυλικὴν ἥτις θὰ χρειασθῆ εἰς αὐτὸν πρὸς ἀποξήρανσιν ἢ ἐπισκευὴν συμμορφούμενος ὅμως πρότερον τῷ περὶ δασῶν Νόμῳ.

Ἄρθ. 8ον. Ὄταν ὁ ἐργολάβος ἀναγγείλῃ τὴν ἀποπεράτωσιν τοῦ ἔργου, τὸ ἐπὶ τῶν Δημοσίων Ἔργων ὑπουργεῖον συνιστᾷ ἐπιστημονικὴν ἐπιτροπὴν, διὰ τῆς ὁποίας προβαίνει εἰς τὰς ἀπαιτουμένας ἐξελέγξεις καί, ἐὰν δεῆσῃ ἀποδέχεται προσωρινῶς, μετὰ ἐν δ' ἔτος ἀπὸ τῆς ἀποδοχῆς ἀνασυνιστᾷ τὴν ἐπιστημονικὴν Ἐπιτροπὴν, ἥτις ἐπανειλημμένως ἀφοῦ ἐπιθεωρήσῃ καὶ ἐξελέγξῃ πάσας τὰς γενομένας πράξεις καὶ ἐργασίας καὶ εὔρη αὐτὰς συμφώνους πρὸς τοὺς ἐπιστημονικοὺς κανόνας καὶ ὁρισμοὺς τοῦ ἐπισυνημμένου Προγράμματος, συντάττει καὶ ὑποβάλλει ἔκθεσιν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ὁποίας ἐκτελεῖται παρὰ τοῦ ἐπὶ τῶν Δημοσίων ἔργων ὑπουργείου ἢ πράξις τῆς τελείας καὶ ὁριστικῆς ἀποδοχῆς.

Ἄρθ. 9ον. Ὁ ἐργολάβος ὀφείλει δι' ἰδίων του ἐξόδων νὰ ἐπισκευάζῃ πάντοτε καὶ νὰ διατηρῆ ἐν καλῇ καταστάσει τὰ οἰκοδομηθέντα καὶ πάντα τὰ στερεὰ καὶ κινητὰ ἐργαλεῖά του· ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει θὰ ἐφαρμόζονται τὰ ἐν τῷ 13ῳ ἄρθρῳ τοῦ Προγράμματος ὀριζόμενα.

Ἄρθ. 10ον. Ὁ ἐργολάβος ὑποχρεοῦται ἐν πάσῃ περιπτώσει νὰ συμμορφῶται τοῖς παροῦσι καὶ μέλλουσι Νόμοις τῆς Αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως καθόσον ἀφορᾷ εἰς τὴν τακτικὴν ἐπιτήρησιν καὶ αἰσίαν διαφύλαξιν τοῦ ἔργου. Ὅψέποτε ἔνεκα λάθους τοῦ ἐργολάβου ἤθελον διακοπῆ συνεχῶς ἐπὶ ἕξ μῆνας αἱ ἐργασίαι εἶτε κατὰ μέρος εἶτε καθ' ὅλοκληρίαν, ἢ Διοίκησις τότε ἐπιβάλλουσα πάσας τὰς ζημίας καὶ τὰ ἐξοδα εἰς βάρους τοῦ ἐργολάβου λαμβάνει τὰ κατάλληλα μέτρα πρὸς ἐξασφάλισιν προσωρινὴν τῶν συνεπειῶν συμφώνως τῷ 14ῳ ἄρθρῳ τοῦ Προγράμματος.

Ἄρθ. 11ον. Αἱ διὰ τῶν ἀτμοπλοίων καὶ πλοίων τοῦ ἐργολάβου ἀποβιβάσεις πεζικοῦ ἢ ναυτικοῦ στρατοῦ εἶτε ἐν πολέμῳ εἶτε ἐν εἰρήνῃ δεσμίων καὶ καταδίκων καὶ παντὸς ὑπαλλήλου εἶτε ἀθρώως, εἶτε μεμονωμένως γιγνόμεναι ὡς καὶ αἱ μεταφοραὶ πασῶν τῶν πολεμικῶν ἀποσκευῶν, ἐφοδίων καὶ παντὸς τῷ πολέμῳ ἀναγκαίου ἀντικειμένου, πρὸς δὲ καὶ τῶν ταχυδρομικῶν σάκκων θέλουσιν ἐκτελεῖσθαι συμφώνως τῷ ἐν τῷ τετάρτῳ κεφαλαίῳ τοῦ τῷ παρόντι συνημμένου Συμφωνητικοῦ Προγράμματος περιγραφομένῳ τρόπῳ· πλὴν διὰ τὰς ἐν τῷ τετάρτῳ τούτῳ κεφαλαίῳ τοῦ Προγράμματος δηλουμένων στρατιωτικῶν ἀποβιβάσεων καὶ μεταφορῶν θέλει εἰσπράττεσθαι τὸ ἥμισυ μόνον τοῦ κεκανονισμένου δικαιώματος.

Ἄρθ. 12ον. Ὁ ἐργολάβος, πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ὑποβληθεισῶν ὑποσχέσεων καὶ ὑποχρεώσεων του δικαιούται, ὅπως ἐντὸς δύο ἐτῶν ἀπὸ τῆς χρονολογίας τοῦ ὑψηλοῦ φερμανίου συστήσῃ ὀθωμανικὴν ἀνώνυμον Ἑταιρίαν συνωδὰ ταῖς διατάξεις τοῦ ἐπισυνημένου περὶ Ἑταιριῶν Κανονισμοῦ.

Ἄρθ. 13ον. Ὁ ἐργολάβος ὀφείλει ἐντὸς ἐνὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ ὑψηλοῦ φερμανίου νὰ καταβάλλῃ ἐν εἴδει χρηματικῆς ἐγγυήσεως εἰς τὴν Ὄθωμανικὴν Τράπεζαν 250 Λίρας, εἴτε εἰς χρῆμα εἴτε εἰς μετοχικὰ γραμματῖα κατὰ τὴν τρέχουσαν αὐτῶν ἀξίαν· κατὰ τὴν τελευταίαν ταύτην περίπτωσιν δέον νὰ ἐξασφαλίσῃ ἡ Τράπεζα διὰ τοῦ ἐργολάβου τὴν ἀπότισιν τοῦ ἐλλείμματος ἐκείνου ὅπερ ἤθελε πηγάσει ἐκ περαιτέρω ὑποτιμήσεως τῶν μετοχικῶν γραμματίων, ἅμα δὲ τῇ ἀποπληρωμῇ τῆς ἐγγυητικῆς ταύτης ρήτηρας θὰ παραδοθῇ τῷ ἐργολάβῳ τὸ ὑψηλὸν φερμάνιον. Τὸ τῆς ἐγγυήσεως χρῆμα τοῦτο θέλει ἐπιστραφῆ ἀφοῦ μετὰ τὸ πέρασ τοῦ ἔργου γενῆ τοῦτο ὀριστικῶς ἀποδεκτόν· ἐὰν δὲ ὁ ἐργολάβος παρελθούσης τῆς μνησθείσης μηνιαίας προθεσμίας δὲν καταβάλλῃ τὴν εἰρημένην χρηματικὴν ποσότητα, ἢ εἰς αὐτὸν γενομένη ἀνάθεσις καὶ κατακύρωσις τοῦ ἔργου θέλει τέλειον ἀκυρωθῆ χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ κἂν ἀνάγκη εἰδοποιήσεως αὐτοῦ.

Ἄρθ. 14ον. Ὅσαι ἐκ τῶν ἐν τοῖς ἀποξηρανθησομένοις χώροις ἐμπεριεχομένων ἀκαλλιεργήτων Δημοσίων (Ἐμυριγιέ) καὶ ἀφιερωμένων (μεβκουφέ) γαιῶν τῶν μὴ ἀνηκουσῶν εἰς τινὰ ιδιώτην ἔχουσι μείνει ὑπὸ τὸ ὕδωρ διηνεκῶς ἢ προσκαίρως καὶ δὲν ἀνήκουσιν εἰς οὐδένα δι' ἐγγράφου τίτλου, συνάμα δὲ καὶ μηδένα καρπὸν παράγουσι, θέλουσιν ἅπασαι οἰκειοποιεῖσθαι ὑπὸ τοῦ ἐργολάβου ὡς ιδιόκτητα κτήματα αὐτοῦ, ἀφοῦ οὗτος ἐκβυθίσῃ καὶ ἀποξηράνῃ ταύτας.

Ἄρθ. 15ον. Πάντες ὅσοι ἤθελον τυχὸν διεγείρει ἰσχυρισμοὺς ἐπὶ κυριότητι τόπων τινῶν ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ ἐργολάβου ἀποξηρανθησομένων ὑποχρεοῦνται ὅπως ἐντὸς τριῶν μηνῶν ἀπὸ τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ἡ ἐπιτόπιος Διοίκησις θέλει ἀγγεῖλει διὰ προκηρύξεως ὅτι ἔχει ἐπιληφθῆ τῶν ἐπὶ τούτῳ ἐξακριβώσεων, ἀποδείξωσι νομίμως τὰ τῆς κυριότητος αὐτῶν δικαιώματα ἐν ἐπισήμῳ διαδικασίᾳ ἐνώπιον τῆς Διοικήσεως. Ἡ ἔνστασις ἐκείνων, αἵτινες ἐντὸς τῆς εἰρημένης τριμήνου προθεσμίας δὲν ἤθελον ἀποδείξῃ τὰ δικαιώματά των θέλει θεωρεῖσθαι ἄκυρος. Ἡ ἡμερομηνία, καθ' ἣν ἡ Διοίκησις πρόκειται νὰ ποιήσῃ ἔναρξιν τῶν ὡς ἐρρέθη ἐξακριβώσεων καὶ ἐξετάσεων, δέον νὰ προκηρυχθῇ εἰς ἅπαντα τὰ χωρία τὰ κείμενα περὶ τοὺς ἐν λόγῳ βαλτώδεις καὶ κατακεκλυσμένους τόπους. Αὐτὸ τοῦτο θέλει συνάμα δημοσιευθῆ καὶ διὰ τῶν ἐπιτοπίων ἐφημερίδων. Κατὰ τὸν αὐτὸν ἐπίσης τρόπον θέλει εἰδοποιηθῆ καὶ ἡ λήξις τῆς νιαληφθείσης προθεσμίας, ἥτις ὠρίσθη πρὸς ἐκδίκασιν καὶ ἐξακριβώσιν τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος ἐνστάσεων καὶ ἀπαιτήσεων.

Ἄρθ. 16ον. Ἐκεῖνοι, οἵτινες δι' ἐγγράφων καὶ ἰσχυρῶν τίτλων ἤθελον ἀποδείξει, ὅτι μεταξὺ τῶν γαιῶν, τὰς ὁποίας ἐπεξεργάσθη καὶ ἐκκαθάρισεν ὁ ἐργολάβος κέκτηνται τόπους τινάς, οἵτινες εἴτε προσκαίρως εἴτε διηνεκῶς ἐκαλύπτοντο ὑπὸ τοῦ ὕδατος, θὰ ὑποχρεωθῶσι ν' ἀποτίσωσιν εἰς τὸν ἐργολάβον ἀνὰ ποσὸν τι χρηματικὸν ἐπὶ ἐκάστου στρέμματος τῶν ἰδιοκτητῶν τούτων κτημάτων αὐτῶν. Τὸ ποσὸν τοῦτο θέλει ὀρισθῆ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ἀναλόγως πρὸς τὰ γενικὰ ἔξοδα τῶν ἐπὶ τῶν εἰρημένων γαιῶν γενησομένων ἐπεξεργασιῶν καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὀριστικῶν χαρτῶν τοῦ ἔργου· ἐν τούτοις ἡ χρηματικὴ αὕτη ποσότης τὴν ὁποίαν θὰ καταβάλωσιν οἱ γαιοκτήμονες δὲν θὰ ὑπερβῆ ἐν ὁποιαδήποτε περιπτώσει τὸ ἥμισυ τῆς ἀξίας τῆς καθαρισθησομένης γῆς, θὰ πληρωθῆ δὲ εἰς τὸν ἐργολάβον, ἀφοῦ οὗτος ἀποξηράνη τὰς γαίας, παραδώσῃ αὐτὰς εἰς τοὺς κτήτορας, οὐχ' ἦττον οἱ γαιοκτήμονες θὰ εἶνε δυνατόν, ἀντὶ χρημάτων, νὰ παραχωρήσωσιν εἰς τὸν ἐργολάβον τὸ ἥμισυ τῆς ἀπὸ τοῦ ὕδατος σωθείσης γῆς αὐτῶν καὶ νὰ ὦσι κύριοι τοῦ ἐτέρου ἡμίσεος.

Ἄρθ. 17ον. Ὁ προνομιοῦχος ἀφοῦ διαιρέσῃ τὰς ἐπεξεργασθησομένας καὶ ἀποξηρανθησομένας γαίας εἰς πολλὰ τμήματα καὶ ἀγγείλῃ εἰς τὴν Διοίκησιν τὴν ἀποπεράτωσιν τῆς ἐργασίας ἐκάστου τῶν τμημάτων τούτων, ἡ Διοίκησις θὰ ἐκτελῆ τὴν πρᾶξιν τῆς παραδοχῆς καὶ θὰ παραδίδῃ εἰς τὸν ἐργολάβον τοὺς κατὰ τὸν Νόμον ἀπαιτούμενους κτηματικούς τίτλους (Ταποῦ-σενετλερί) ἐφ' ἀπασῶν τῶν ἀκαλλιεργήτων δημοσίων γαιῶν τῶν συμπεριλαμβανομένων εἰς τοὺς ἀποξηρανθέντας τόπους, ὡς καὶ ἐπὶ ἐκείνων, αἵτινες μὴ ἀνήκουσαι εἰς κτήτορά τινα, θέλουσι παραχωρηθῆ, κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ 16ου ἄρθρου, εἰς τὸν ἐργολάβον.

Ἄρθ. 18ον. Ἐπὶ πασῶν τῶν βαλτωδῶν γαιῶν, αἱ ὁποῖαι καθαρισθεῖσαι κατέστησαν καλλιεργήσιμοι, μετὰ παρέλευσιν ἐνὸς ἔτους ἀπὸ τῆς τοιαύτης μεταβολῆς αὐτῶν, θέλουσι ἐφαρμόζεσθαι πᾶσαι αἱ διατάξεις αἱ περὶ δεκάτης καὶ φόρου ὀριζόμεναι ὑπὸ τοῦ Νόμου.

Ἄρθ. 19ον. Ὁ ἐργολάβος δικαιούται νὰ ποιήσῃται οἷανδήποτε βούλεται χρῆσιν τῶν ὑδάτων, ἀτινα ἐκπαλαί ρέουσι διὰ τῶν γαιῶν ἐκείνων, αἵτινες ἐχορηγήθησαν αὐτῷ δωρεάν, ἐπὶ τῷ ὄρω ὅπως οὗτος βαδίξῃ συμφώνως ταῖς διατάξεσι τῶν τε παρόντων καὶ μελλόντων Νόμων τῆς Αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως. Ἐν τ' αὐτῷ ὁ ἐργολάβος ποιούμενος χρῆσιν τῶν ἐν λόγῳ ὑδάτων ὑποχρεοῦται ὅπως μὴ παραβλάψῃ ποσῶς τὸ συμφέρον ἐκείνων τῶν κατοίκων, οἵτινες ὠφελοῦντο ἀνέκαθεν ἐξ αὐτῶν. Ὁ ἐργολάβος δικαιούται νὰ ἰδρῆ καὶ ἐργαστάσια καθ' ὅσον ὁ Νόμος ἐπιτρέπει, ἐπὶ τῷ αὐτῷ ὄρω τοῦ νὰ μὴ παρακωλύῃ ποσῶς τὸν διὰ τῶν χαραχθησομένων διαχαράξεων ῥοῦν τῶν ὑδάτων καὶ νὰ προκαλῆ παρὰ τοῦ ἐπὶ τῶν Δημοσίων ἔργων Ὑπουργείου τὴν ἀποδοχὴν

καὶ ἐπικύρωσιν τῶν ἐκθέσεων καὶ χαρτῶν τῶν εἰρημένων ἐργοστασίων καὶ διαχαραγμάτων.

Ἄρθ. 20ον. Ὁ ἐργολάβος δικαιούται καὶ εἶνε ἐλεύθερος νὰ περιφέρῃ πλοῖα καὶ ἀτμόπλοια ἀπὸ τῶν ἀκτῶν τῆς θαλάσσης μέχρις ὁποιοῦδήποτε θέλει μέρους ἐντὸς τῆς περιφερείας ἀπάσης τῆς κοίτης τοῦ ποταμοῦ καὶ τῆς λίμνης. Οὐχ' ἤττον δὲν τῷ ἐπιτρέπεται νὰ παρεμποδίσῃ ἀπὸ τοῦ νὰ κινῶνται ἐλευθέρως ὡς πρότερον, ἐκεῖνα τὰ πλοῖα ἢ πλοῖα-ρια, φορτηγίδας καὶ λέμβους, αἱ ὁποῖαι ἐργάζονται σήμερον ἀνὰ τὸν ποταμὸν καὶ τὴν λίμνην. Δι' ὅλα δὲ τὰ μεταβιβαστικὰ μέσα, τὰ ὁποῖα θὰ ἐξασκήσῃ καὶ θέσῃ εἰς ἐνέργειαν ὁ ἐργολάβος θέλει ἀπολαμβάνει δικαίωμα σύμφωνον μὲ τοὺς ὁρισμοὺς τῶν τιμολογίων, τὰ ὁποῖα θὰ ἐπικυρώσῃ τὸ ὑπουργεῖον τῶν Δημοσίων ἔργων.

Ἄρθ. 21ον. Ὁ ἐργολάβος μετὰ τὸ πέρασ τῶν ἐργασιῶν ὑποχρεοῦται ὅπως πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς αἰσίας διαφυλάξεως καὶ ἐπιτηρήσεως τοῦ ἔργου καὶ ἐπισκευῆς αὐτοῦ συστήσῃ Συμβούλιον συνδίκων ἐν ὄλῳ ἀποτελούμενον ἐξ ἀπάντων τῶν γαιοκτημόνων καὶ αὐτοῦ τούτου τοῦ ἐργολάβου ὡς μέλους. Ὁ ἐργολάβος πρὶν ἢ συσταθῆ τὸ εἰρημένον Συμβούλιον δὲν δύναται νὰ διαβιβάσῃ καὶ πωλήσῃ εἰς ἕτερον οὔτε τὰς διαληφθείσας γαίας, αἵτινες θὰ παραχωρηθῶσιν αὐτῷ δωρεάν, οὔτε τὰ ἐργοστάσια, τὰ ὁποῖα ὁ ἴδιος θέλει ἰδρύσει. Προσέτι οὐδεὶς τῶν γαιοκτημόνων καὶ ἀγοραστῶν εἶνε δυνατὸν νὰ λάβῃ Χοτζέτι ἢ ἄλλον τινὰ ἔγγραφον κτηματικὸν τίτλον, πρὸς δὲ καὶ οὐδεὶς ἄλλος δύναται νὰ θεωρηθῆ κάτοχος γῆς ἢ ἀγροῦ χωρὶς νὰ διαβεβαιώσῃ ὅτι θὰ εἰσαχθῆ εἰς τὸ ἐν λόγῳ Συμβούλιον· σὺν τούτοις δὲ οὐδὲ νὰ πωλήσῃ τις θὰ δύνηται χωρὶς νὰ διαβεβαιώσῃ τὰ ἀνωτέρω. Ἄφοῦ διορισθῶσιν οἱ σύνδικοι, οἵτινες θὰ ἀποτελῶσι τὸ εἰρημένον Συμβούλιον, ὅπερ προώρισται, διὰ τὴν ἐπιτήρησιν καὶ αἰσίαν διαφύλαξιν τοῦ ἔργου, θὰ συντάξωσι Κανονισμόν, μεταξύ των, ἀφορῶντα εἰς τὰ καθήκοντα καὶ γενικὰ ἔξοδα αὐτῶν. Ὁ Κανονισμὸς οὗτος ἀφοῦ ἐπικυρωθῆ παρὰ τῆς ἐπιτοπίου Διοικήσεως θέλει τεθῆ εἰς ἐνέργειαν, πᾶσαι δὲ αἱ ἐν αὐτῷ καθῶς καὶ ἐν τῷ παρόντι Συμβολαίῳ καὶ τῷ ἐπισυνημμένῳ Προγράμματι ἐμπεριεχόμενοι διάφοροι διατάξεις θέλουσιν εἶσθαι ὑποχρεωτικαὶ καὶ διὰ πάντα τὰ μέλη τοῦ Συμβουλίου τῶν συνδίκων καὶ τῆς τοιαύτης ὑποχρεώσεως θὰ γίνηται ἰδιαιτέρα μνεῖα ἐν τοῖς κτηματικοῖς ἐγγράφοις, τὰ ὁποῖα θὰ δοθῶσιν εἰς τοὺς ἀγοραστὰς γαιῶν.

Ἄρθ. 22ον. Οἱ ὑπάλληλοι καὶ ὑπηρέται τοῦ ἐργολάβου θὰ φέρωσι τοιαύτην στολήν, οἷαν θὰ ὀρίσῃ καὶ παραδεχθῆ ἢ Σεβαστῆ Κυβέρνησις.

Ἄρθ. 23ον. Ὁ ἐργολάβος θὰ ἔχῃ τὸ δικαίωμα νὰ ἐπεξεργάζεται ὅσα μεταλλεῖα ἤθελεν ἀνακαλύψει ἐντὸς πέντε κοιλομέτρων περιφερείας

περί τε τὴν δεξιάν καὶ ἀριστεράν πλευράν τοῦ ποταμοῦ, ἀπὸ τῆς ἀκτῆς τῆς θαλάσσης μέχρι τῆς Κρέσνας, ἐπὶ τῷ ὄρω ὅπως συμμορφῶται τοῖς ὑφισταμένοις Νόμοις τῆς Κυβερνήσεως. Ὁ ἐργολάβος δικαιούται ἐπίσης νὰ προβαίῃ εἰς διαφόρους ἄλλας πράξεις, οἷον ἀποκοπὴν ξυλικῆς καὶ κατασκευὴν ἀνθράκων ἐκ τῶν δασῶν τῶν κειμένων περὶ τῶν ἐλῶν, ἀποτεινόμενος ὁμως πρότερον πρὸς τὸ Εἰδικὸν Ὑπουργεῖον.

Ἄρθ. 24ον. Ἡ Αὐτοκρατορικὴ Κυβέρνησις δύναται δι' ἰδίων της ἐξόδων νὰ κτίσῃ ὀχυρώματα εἰς ὅσους τόπους ἐπὶ τῶν ἐλῶν θεωρήσῃ ἀναγκαῖον.

Ἄρθ. 25ον. Ὅσαι ἀρχαιότητες ἤθελον ἀναφανῆ κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἐργασιῶν θέλουσιν ὑπόκεισθαι εἰς τὸν εἰδικὸν Νόμον τοῦ Κράτους· πλὴν ὁ ἐργολάβος ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ θὰ εἶνε ἀπηλλαγμένος τῆς ὑποχρέωσεως τοῦ ἀναφέρεσθαι δι' ἀναφορᾶς καὶ ζητεῖν ἄδειαν.

Ἄρθ. 26ον. Ὁ ἐργολάβος ὑποχρεοῦται νὰ παρασκευάζῃ δωρεὰν ἐλαφρὰ οἰκῆματα πρὸς κατοικίαν ἐπιθεωρητῶν καὶ τελωνειακῶν, ταχυδρομικῶν καὶ ἀστυνομικῶν ὑπαλλήλων, ὅσους ἤθελε νομίζει ἀναγκαῖον ἢ Κυβέρνησις νὰ διορίζῃ.

Ἄρθ. 27ον. Ὅποταν ὁ ἐργολάβος ἄνευ ἀποδεδειγμένου κωλύματος προκύψαντος ἐξ ἀνωτέρας βίας δὲν ἤρξατο τῶν ἐργασιῶν ἐντὸς τῆς ὠρισμένης προθεσμίας, ἢ ἀφοῦ ἤρξατο διέκοψε ταύτας ἐπὶ ἕξ μῆνας κατὰ συνέχειαν, θὰ ἀκυρωθῇ ἢ ἐπ' αὐτοῦ γενομένη κατακύρωσις τῶν ἐν λόγῳ ἐλῶν καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει θὰ λαμβάνωνται παρὰ τῆς Κυβερνήσεως τὰ κατάλληλα μέτρα καθ' ὃν τρόπον ὀρίζει τὸ 14ον ἄρθρον τοῦ Προγράμματος, θὰ ἐκπλειστηριασθῶσι δημοσίᾳ τὸ τε ἔργον καὶ πάντα τὰ ἐργαλεῖα καὶ ἐφόδια καὶ θὰ κρατηθῇ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως πᾶσα ἡ δοθεῖσα χρηματικὴ ποσότης τῆς ἐγγυήσεως.

Ἄρθ. 28ον. Ἐπειδὴ ἡ τε ἐθνικότης τοῦ ἐργολάβου καὶ ἡ ἀνώνυμος ἐταιρία ἣτις ἤθελε συστηθῇ δεόν νὰ ὦσιν ὀθωμανικαί, διὰ τοῦτο πᾶσαι αἱ διαφωναί καὶ διαφοραὶ αἰτινες ἀναφύσσονται μεταξὺ τῶν πολιτῶν, τῆς ἐταιρίας καὶ τοῦ ἐργολάβου καὶ πηγάζουσιν ἐξ ἐρμηνείας καὶ ἐπεξηγήσεων τῶν ἐν τῷ παρόντι Συμβολαίῳ καὶ τῷ ἐπισυνημένῳ Προγράμματι ὀριζομένων διατάξεων θέλουσι θεωρεῖσθαι καὶ ἐκδικάζεσθαι ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων Ὀθωμ. Δικαστηρίων.

Τὸ παρὸν Συμβόλαιον ὑπεβλήθη ὑπὸ τὴν ὑψηλὴν ἔγκρισιν τῆς Α. Αὐτοκρ. Μεγαλειότητος καὶ ἐξεδόθη Αὐτοκρατορικὴ διαταγὴ διατάσσουσα ἐπὶ τούτῳ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν δεόντων.

Διὸ συνταχθέντος τοῦ παρόντος Συμβολαίου εἰς διπλοῦν τὸ μὲν ἐν

ἔλαβε τὸ ἐπὶ τῶν Δημοσίων Ἔργων Ὑπουργεῖον τὸ δ' ἕτερον ὁ εἰρη-
μένος Βέης.

(Ἄραβ. Χρ.) Τὴν 9 Σεββάτ 1301

» 21 Ἰουλίου 1884

Ὁ μεταφράσας

Διερμηνεὺς τοῦ Προξενείου

Γεώργ. Τσορμπατζόγλου

5.

(*AYE / B 1887 / Πρεσβ. Κων/πόλεως ὑ/φ ἔγγραφα - Κων/λιν [συνημμ. τῆ 787
ΥΠΕΞ - Κων/λιν, 25/4/87]*).

Μετὰ φρασις κατὰ λέξιν.

Π Ρ Ο Γ Ρ Α Μ Μ Α

Κεφάλαιον Πρῶτον

Περὶ ἐκθέσεων καὶ σχεδιαγραφημάτων τῶν οἰκοδομημάτων, δαπα-
νῶν καὶ διαφόρων ἐργαλείων.

Ἄρθ. 1ον. Ὁ προνομιούχος Χατζῆ Ταχῆρ Βέης ἀναλαμβάνει ν' ἀ-
ποξηράνη καὶ ἐκλυμάνη τὰ τε ἰχθυοτροφεῖα (Ταλιάν) τὰ περὶ τὴν ἐντὸς
τῆς περιφέρειας τοῦ Νομοῦ Θεσσαλονίκης κειμένην λίμνην Κερκινίτιδα
(Ταχιανὸς) καὶ τὰ ἔνθεν καὶ ἔνθεν τοῦ ποταμοῦ Στρυμόνος (Καρὰ σοῦ)
ἔλη καὶ καταστήσῃ ταῦτα, ἐντὸς τῆς ἐν τῷ Συμβολαίῳ ὀριζομένης προ-
θεσμίας καλλιεργήσιμα διὰ πάντων τῶν ἀπαιτηθησομένων κτισμάτων
καὶ ἄλλων ἐπὶ τῷ ὄρω, ὅπως ἅπαντα τὰ συμβησόμενα ἔξοδα ὧσιν εἰς
βάρος αὐτοῦ τοῦ ἰδίου.

Ἄρθ. 2ον. Ὁ χάρτης, τὸν ὁποῖον ὁ ἐργολάβος, συνωδᾷ τῷ δευ-
τέρῳ ἄρθρῳ τοῦ Συμβολαίου, θέλει ὑποβάλλει εἰς τὸ ἐπὶ τῶν Δημοσίων
ἔργων Ὑπουργεῖον δέον νὰ ἐμπεριέχῃ ἐπισυνημμένως τὰ ἀκόλουθα
ἐσώκλειστα :

Α'. Γενικὸν χάρτην τῶν ἀποξηρανθησομένων ἐλῶν καὶ τῶν περὶ αὐτὰ
τόπων, εἰς μέγεθος ἐνὸς μέτρου πρὸς 50.000 τοῦλάχιστον· ἐν τῷ χάρτη
τούτῳ δέον νὰ διακρίνωνται αἱ διάφοροι κοιλότητες καὶ ἔξοχαί αἱ ἐν τοῖς
ἐπεξεργασθησομένοις τόποις εὐρισκόμενοι, ἀφιεμένων μεταξύ ἀλλήλων ἰκα-
νῶν καὶ ἀναλόγων κενῶν διαχωρισμάτων καὶ περιχαραττομένων ἐλικο-
ειδῶν γραμμῶν, πρὸς δὲ καὶ νὰ σημειῶται τὸ ὕψος, τὸ ὁποῖον τὰ ὕδατα
ἔχουσι κατὰ τε τὴν συνήθη αὐτῶν κατάστασιν καὶ τὴν πλημμύραν αὐ-
τῶν· ἢ δ' εὐθύτης τῶν ἀνοιχθησομένων διορύγων καὶ ἡ τοποθεσία τοῦ
ἔργου θὰ δεικνύωνται ἐν τῷ αὐτῷ χάρτη δι' ἐρυθρᾶς μελάνης.

Β'. Ἐπίμηκες μέτρον, τὸ ὁποῖον νὰ παριστᾷ τὸ μὲν μῆκος τῶν δι-

ρύγων καὶ κοιτίδων εἰς μέγεθος ἑνὸς μέτρου πρὸς 10.000 τοῦλάχιστον, τὸ δὲ ὕψος αὐτῶν ἑνὸς πρὸς 1000.

Γ'. Χάρτην περιέχοντα τὰς καταμετρήσεις τοῦ πλάτους πασσῶν τῶν διορύγων καὶ τῶν ἐπισκευασθησομένων κοιτίδων ἐν σχέσει ἑνὸς πρὸς 200 τοῦλάχιστον καὶ δηλοῦντα πᾶσαν τοῦ ἔργου λεπτομέρειαν.

Δ'. Ἐκθεσιν γνωστοποιοῦσαν τὰ πλεονεκτήματα καὶ τὰς ὠφελείας, τὰς ὁποίας ὑπελογίσθη, ὅτι θὰ παραγάγη ἢ τε παροῦσα κατάστασις τῶν ὑδάτων τοῦ ποταμοῦ καὶ ἡ μέλλουσα συνεπεία τῶν περαιτέρω γενησομένων ἐπεξεργασιῶν, χάρτην τῶν ἀρχικῶν καταμετρήσεων τοῦ ἔργου καὶ κατάλογον τῶν ὑπολογισθεῖσων δαπανῶν καὶ πασσῶν τῶν σκοποῦμένων ἐργασιῶν.

Ἄρθ. 3ον. Ὁ ἐργολάβος ἔχει τὸ δικαίωμα ν' ἀναφέρῃ εἰς τὴν Κυβέρνησιν καὶ νὰ ἐπικαλῆται ὅσας τροποποιήσεις θεωρήσει οὗτος εὐλόγους ἐπὶ τῶν ἐπικυρωθησομένων χαρτῶν· οὐχ' ἦττον ὅμως δὲν τῷ ἐπιτρέπεται νὰ θέσῃ τὰς τροποποιήσεις ταύτας εἰς ἐνέργειαν, πρὶν ἢ αὗται ἐγκριθῶσι καὶ γίνωσι ἀποδεκταὶ παρὰ τῆς Ὀθωμανικῆς Κυβερνήσεως.

Ἄρθ. 4ον. Οἱ ἐπὶ τῶν ἐλῶν ἀνοιχθησόμενοι ὄχετοὶ καὶ διόρυγες δέον νὰ κατασκευασθῶσιν εἰς τοιοῦτον τρόπον καὶ τοσοῦτον μέγεθος, ὥστε τὰ μὲν ὕδατα τοῦ ποταμοῦ, κατὰ τὴν πλημμύραν αὐτοῦ, νὰ ῥέωσι δι' αὐτῶν καὶ νὰ μὴ ἐξαπλῶνται ἐπὶ τῶν καθαρισθησομένων τόπων καὶ τῶν γειτνιαζουσῶν γαιῶν, αὐτοὶ δὲ οἱ ὄχετοὶ νὰ μὴ φθείρωνται οὔτε ἐκ τῆς ἐπηρείας τῶν βροχῶν οὔτε ἐκ τοῦ δι' αὐτῶν ῥοῦ τῶν ὑδάτων. Εἰς μὲν τὰ ἀπλᾶ χῶματα καὶ ὁ βυθὸς καὶ τὸ ὕψος τῶν ὀχετῶν θέλουσιν εἶσθαι ἰσομεγέθη ἀλλήλοις, τοῦτέστιν ἑνὸς βαθμοῦ, εἰς δὲ τὰ μὴ τοιαῦτα χῶματα οἱ ὄχετοὶ οὔτοι δυνατὸν νὰ ᾧσι, σχετικῶς πρὸς τὸ ὕψος των, ἑνὸς βαθμοῦ πρὸς δέκα. Οἱ τόποι τῶν ὁποίων τὸ χῶμα ἐνδέχεται νὰ καταρρεῦσῃ δέον νὰ στερεοποιηθῶσι στρωννυόμενοι μὲ λίθους ἢ περιτοιχιζόμενοι ὑπὸ στερεῶν τοιχωμάτων.

Ἄρθ. 5ον. Ὁ ἐργολάβος, ἵνα προφυλάττῃ τὰς ἀποξηρανθησομένας γαίας ἀπὸ τῆς πλημμύρας τοῦ ποταμοῦ, ὑποχρεοῦται, ἐν ἀποδειγμένη ἀνάγκῃ, νὰ κτίζῃ διαφράγματα ἐπὶ τῶν πρὸς τὸν ποταμὸν ἐκβολῶν τῶν ἀκαταπαύστως ῥεόντων ὑδάτων· ἵνα μὴ δὲ ἀνυψῶται ἡ ἐπιφάνεια τοῦ ποταμοῦ κατὰ τὴν πλημμύραν του καὶ πληττῶνται ἐπικινδύνως ὑπὸ τῶν ὑδάτων τὰ διαφράγματα, δέον, μεταξύ τῶν διαφραγμάτων τούτων καὶ τῶν ὀχθῶν τῶν διορύγων ν' ἀφίηται ἰκανὸν διάστημα, καὶ ἐν πλειστέρα ἀνάγκῃ, νὰ περιφρουρῶνται τὰ διαφράγματα ταῦτα διὰ παραπηγμάτων ἐκ δοκῶν, διὰ φυτείας δέντρων καὶ ἄλλων ἐπιστημονικῶν μέτρων. Ἡ ἄνω ἐπιφάνεια τῶν εἰρημένων διαφραγμάτων δὲν θέλει εἶσθαι μείων τῶν δύο μέτρων· πλὴν ὅταν τὰ τοιοῦτου μέτρου διαφράγματα εἶνε δυνατὸν νὰ χρησιμεύσωσιν εἰς τὴν διάβασιν τῶν γεωργῶν, ἐν τοι-

αὕτη περιπτώσει τὸ μέγεθος τούτων πρέπει νὰ συμπληρωθῆ εἰς τέσσαρα μέτρα. Ὁ βαθμὸς τοῦ ὕψους τοῦ ἔμβραδοῦ καὶ τοῦ πλάτους τοῦ βυθοῦ τῶν διαφραγμάτων τούτων θέλουσιν εἶσθαι ἐν σχέσει 2 πρὸς 3· τὰ δὲ μέρη, τὰ ὁποῖα εἶνε πιθανὸν νὰ φθαρῶσιν ἐκ τῆς ἐπηρείας τῶν ὑδάτων νὰ προφυλάττωνται διὰ δένδρυλλίων ἢ καταστρώσεως λίθων ἢ ἐπιθέσεως θάμνων καὶ βάτων.

Ἄρθ. 6ον. Ὁ ἐργολάβος θὰ ἐξασφαλίσῃ τὸν ῥοῦν τῶν λιμναζόντων ὑδάτων κτίζων ἀνὰ ἢ ὑπὸ τὰς διόρυγας μεγάλας καὶ μικρὰς γεφύρας, σκάπτων χάνδακας καὶ κατασκευάζων ὑδραγωγεία. Ἐὰν αἱ προφυλακτικαὶ αὗται ἐργασίαι λάβωσιν ἀνάγκην χώματος καὶ κατὰ συνέπειαν δεήσῃ νὰ σκαφῶσι χάνδακες καὶ λάκκοι, δὲν πρέπει ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ τὸ ἀναγκαιοῦν τοῦτο χῶμα ν' ἀφαιρεθῆ ἐκ τῶν τόπων ἐκείνων, οἵτινες διὰ τῆς σκαφῆς τοιούτων λάκκων καὶ χανδάκων δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ἀποξηρανθῶσι καὶ ἐκλυμανθῶσιν. Οἱ λακκῶδεις τόποι, ἔνθα εἶνε ἀδύνατον διὰ τῶν χανδάκων, τῶν κοιτίδων καὶ αὐλάκων νὰ ρεύσωσι τὰ ὕδατα, δεόν νὰ καθαρίζωνται καὶ ἀποξηραίνωνται διὰ δένδροφυτείας ἢ κατασκευῆς προχωμάτων ἐν αὐτοῖς καὶ οὕτω νὰ προφυλάσσωνται αἱ γειτνιαζούσαι γαῖαι καὶ τὰ περίξ διάφορα κτήματα.

Ἄρθ. 7ον. Ὁ ἐργολάβος ὑποχρεοῦται νὰ ἐξεύρῃ παντὸς εἶδους μέσα καὶ μέτρα ἐξασφαλίζοντα τὴν ἀπαρακώλυτον καὶ ἐλευθέραν διάβασιν διὰ πάσης ὁδοῦ συναντωμένης ὑπὸ τῶν πρὸς ῥεῦσιν τῶν ὑδάτων κατασκευασθησομένων διορύγων καὶ διαφραγμάτων ἐν ταύτῳ δὲ καὶ τὴν τήρησιν τῶν τοιούτων ὁδῶν ἐν τῇ παρομοίᾳ καὶ προτέρα καταστάσει αὐτῶν.

Ἄρθ. 8ον. Ὁ προνομιούχος θὰ ποιῆται χρῆσιν μηχανικῶν ὀργάνων καὶ ἐφοδίων διαφόρων ἐκ τοῦ ἀρίστου εἶδους, καὶ ἵνα τὰ ὑπ' αὐτοῦ γενησόμενα κτίσματα καὶ τὰ πρὸς τοῦτο ἀπαιτούμενα ἐργαλεῖα ὦσι λίαν ἰσχυρὰ καὶ ἐπὶ πολὺ τηρηθῶσιν, ὀφείλει νὰ συμμορφῶται τοῖς κανόσι καὶ τύποις τῆς ἐπιστήμης.

Ἄρθ. 9ον. Ὁ προνομιούχος, πρὶν ἢ ἄρξηται τῶν ἐργασιῶν ὀφείλει δι' ἰδίων του ἐξόδων νὰ θέσῃ ὅρια ἐν πάσαις ταῖς γαῖαις ταῖς περιεχομέναις ἐν τοῖς τόποις ἐκείνοις, οἵτινες εἶνε πιθανὸν νὰ κατακλυσθῶσιν ὑπὸ τοῦ ὕδατος ἐν καιρῷ τῆς πλημμύρας αὐτοῦ· ἢ δ' ὀροθεσία αὕτη θὰ τελεσθῆ ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν ἐνδιαφερομένων ἢ τῶν ἀντιπροσώπων αὐτῶν καὶ ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τῆς ἐπὶ τούτῳ ὑπὸ τῆς ἐπιτοπίου Διοικήσεως διορισθησομένης Ἐπιτροπῆς. Μετὰ τὴν ὀροθεσίαν θέλουσιν ἐκδοθῆ περὶ ταύτης ἐκθεσις καὶ χάρτης ἐκ τῶν ὁποίων ἑκατέρου ἀνὰ ἐν ἐπικεκυρωμένον ἀντίγραφον θὰ ὑποβληθῆ εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Δημοσίων Ἔργων, καθ' ὃν χρόνον θέλουσιν ἀποσταλῆ εἰς αὐτὸ καὶ οἱ ὀριστικοὶ χάρται τοῦ ἔργου.

Ἄρθ. 10ον. Ὁ προνομιούχος ὀφείλει ἐκάστοτε, ὅποτεν προσκληθῆ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως, νὰ πληροφορῆ ταύτην περὶ τῆς καταστάσεως πάσης γῆς εἴτε εἰς τὸ κοινὸν ἀνηκούσης, εἴτε εἰς αὐτὸν παραχωρηθείσης ἢ πωληθείσης καὶ ἐντὸς τῆς περιφέρειας τῶν ἐλῶν κειμένης.

Ἄρθ. 11ον. Ἀφοῦ οἱ χάρται τοῦ ἔργου ἐξελεχθῶσι καὶ ἐπικυρωθῶσι παρὰ τοῦ ἐπὶ τῶν Δημοσίων Ἔργων ὑπουργείου καὶ ἀφοῦ ὀροθετηθῶσιν οἱ ἀπαιτούμενοι τόποι δι' ἐνστήσεως ἐπ' αὐτῶν σημείων, θὰ γένηται ἔναρξις τῶν ἐν τῷ 5ῳ ἄρθρῳ τοῦ Συμβολαίου διατετυπωμένων πράξεων ἀγορᾶς καὶ παραδόσεως. Ὁ συνταχθησόμενος χάρτης τῶν τόπων, ἐφ' ὧν δὲν ὑπάρχουσιν ὠκοδομημένα κτίρια, θέλει ἔχει μέγεθος ἐνὸς μέτρου πρὸς 5.000, ἐκείνων δὲ ἐν οἷς εὗρηνται κτίρια εἴτε ἄμπελοι καὶ κῆποι, ἐνὸς πρὸς 1.000 μόνον.

Ἄρθ. 12ον. Μετὰ τὴν τελείαν ἀποπεράτωσιν τοῦ ἔργου ὁ προνομιούχος ὀφείλει δι' ἰδίων του ἐξόδων νὰ θέσῃ ὄρια ἐν πάσῃ γῆ, ἣν ἐπεξεργάσθη διαφοροτρόπως, ἐμπήγων περὶ αὐτὴν σημεία καὶ σχεδιαγραφῶν ταύτην. Ἐκτὸς δὲ τούτου ὑποχρεοῦται ὁ ἴδιος, ὅπως ὑπὸ τὴν ἐφορίαν τῶν ὑπαλλήλων τῆς ἐπιτοπίου Διοικήσεως συντάξῃ λεπτομερῆ καὶ σαφῆ χάρτην καὶ κατάλογον πασῶν τῶν κατασκευασθησομένων γεφυρῶν καὶ ἄλλων ἔργων καὶ ἀνὰ ἐν ἐπικεκυρωμένον ἀντίγραφον τούτων ὑποβάλλῃ εἰς τὸ ἐπὶ τῶν Δημοσίων Ἔργων ὑπουργεῖον.

Κεφάλαιον Δεύτερον

Περὶ τηρήσεως τῶν ἔργων ἐν καλῇ καταστάσει.

Ἄρθ. 13ον. Ὁ προνομιούχος ὑποχρεοῦται νὰ ἐφιστᾶ μεγάλην προσοχὴν καὶ καταβάλλῃ πᾶσαν προσπάθειαν περὶ τὴν τήρησιν ἐν καλῇ καὶ ἀσφαλεῖ καταστάσει πάντων τῶν κτισμάτων καὶ τῶν κινητῶν καὶ στερεῶν αὐτοῦ μηχανικῶν ὀργάνων τῶν συντελούντων εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν γαιῶν, περὶ τὸ κωλύειν τὴν ἐκ νέου μετατροπὴν τῶν ἀποξηρανθησομένων γαιῶν εἰς ἔλη καὶ περὶ τὴν ἀποσόβησιν παντὸς συμβάματος καὶ παντὸς αἰτίου δυναμένου νὰ παρεμποδίσῃ τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς. Ἐν ἣ περιπτώσει φωραθῆ ὁ προνομιούχος ἀναβάλλων ἢ παραμελῶν τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ὑποχρεώσεών του τούτων, θὰ συστηθῶσιν αὐτῷ τὰ εἰκότα συμφώνως τῷ Νόμῳ, καὶ ἐὰν μετὰ πάροδον ἐνὸς μηνὸς ἀπὸ τοιαύτης συστάσεως δὲν ἔχῃ ἐκτελέσει τὰ δέοντα, ἡ Διοίκησις, ἐπὶ ποινῇ ἀποζημιώσεως ἀπάντων τῶν συμβησομένων ἐξόδων θέλει προβῆ εἰς τὰς ἀπαιτουμένας ἐπισκευὰς πρὸς αἰσίαν παλινόρθωσιν τοῦ ἔργου, καὶ ἐὰν μὲν αἱ πρόσοδοί εἰσιν ἐπαρκεῖς νὰ εἰσπράξῃ ἐξ αὐτῶν τὰ καταβληθέντα ἔξοδα, ἐὰν δὲ αὐταὶ δὲν ἰσοβαρῶσι ταῖς δαπάναις, τὸ προκύπτον ἔλλειμμα τούτων θὰ πληρωθῆ ὑπὸ τοῦ προνομιούχου.

Κεφάλαιον Τρίτον

(Περὶ ἀκυρώσεως τῆς κατακυρώσεως καὶ τῶν σχετικῶν πράξεων).

Ἄρθ. 14ον. Ὅποτεν ὁ προνομιούχος στερηθῆ τῶν δικαιωμάτων αὐτοῦ διὰ τοὺς ἐν τῷ 27ῳ ἄρθρῳ τοῦ Συμβολαίου διαλαμβανομένους λόγους πάντα τὰ μέχρι τότε ὑπ' αὐτοῦ γενόμενα ἔργα, πάντα τὰ προμηθευθέντα ἐργαλεῖα καὶ ἐφόδια καὶ πᾶσαι αἱ ἀγορασθεῖσαι γαῖαι θέλουσιν ἐκτίθεσθαι ἐν ὠρισμένῳ τιμήματι εἰς δημόσιον πλειστηριασμόν καὶ ἐκ τῶν πλειοδοτῶν ἐκεῖνος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἤθελον κατακυρωθῆ ταῦτα ὀφείλει νὰ ἐκπληρῶσῃ τὰς συνομολογηθείσας ὑποχρεώσεις τοῦ πρώτου προνομιούχου. Μετὰ τὸ τέλος τῆς δημοπρασίας ἐκ τοῦ παραχθησομένου χρηματικοῦ ποσοῦ, θὰ ἀφαιρεθῶσι πρῶτον τὰ τῆς δημοπρασίας ἔξοδα καὶ ἀκολουθῶς τὸ ὑπόλοιπον θὰ ἐπιστρέφῃται εἰς τὸν ἐργολάβον, ὅστις, ὡς εἴρηται, ἀπεξενώθη τῶν δικαιωμάτων αὐτοῦ. Ἐὰν ἡ πρώτη δημοπρασία δὲν φέρῃ ἀποτέλεσμα, ἐλαττοῦται ἀναλόγως τὸ κατὰ πρώτην φοράν ὀρισθὲν τίμημα καὶ μετὰ ἕξ μῆνας ἐνεργεῖται καὶ ἐκ δευτέρου ἑτέρα δημοπρασία· ἐὰν δὲ καὶ αὕτη δὲν ἀποβῆ ἀποτελεσματική, τότε πλέον πάντα τὰ εἰς δημοπρασίαν ἐκτεθέντα δημεύονται ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ὡς κτήματα τοῦ Δημοσίου χωρὶς νὰ πληρωθῆ τὸ ἐλάχιστον ἀντίτιμον εἰς τὸν ἀποστερηθέντα τῶν δικαιωμάτων του ἐργολάβον, τὸ δὲ χρῆμα τῆς ἐγγυήσεως, ἐὰν δὲν ἔχη ἐπιστραφῆ ἤδη, κρατεῖται παρὰ τῆς Κυβερνήσεως.

Κεφάλαιον Τέταρτον

Περὶ ποικίλων ζητημάτων.

Ἄρθ. 15ον. Ὅποτεν ἡ Ὄθωμανικὴ Κυβέρνησις εἴτε ἐν πολέμῳ εἴτε ἐν ἄλλοις καιροῖς θελήσῃ νὰ ἐπιβιβάσῃ εἰς τὰ ἀτμόπλοια, πλοῖα καὶ πλοίαρια τοῦ ἐργολάβου στρατὸν πεζικοῦ ἢ ναυτικοῦ ἢ χωροφύλακας ἢ τὰ ἐφόδια αὐτῶν καὶ τὰ ζῶα καὶ παντὸς εἴδους πολεμικὰ ὄργανα, ἐφόδια καὶ τρόφιμα καὶ ἄλλα στρατιωτικὰ ἀναγκαῖα, θὰ μεταβιβάζωνται πάντα ταῦτα μὲ τὸ ἥμισυ μόνον τοῦ κεκανονισμένου ναύλου· ἐν ἀνάγκῃ δὲ ἡ Κυβέρνησις ἔχει τὸ δικαίωμα ν' ἀναλαμβάνῃ ἢ ἰδίᾳ, δι' ἰδίων τῆς ἐξόδων τὴν διοίκησιν καὶ ἐξάσκησιν πάντων τούτων τῶν μεταβιβαστικῶν μέσων καὶ τῶν σχετικῶν ὀργάνων.

Ἄρθ. 16ον. Οἱ κατάδικοι καὶ δέσμοι μετὰ τῶν συνοδευόντων αὐτοὺς ὑπάλληλων θὰ ἐπιβιβάζωνται καὶ ἀποβιβάζωνται δωρεάν.

Ἄρθ. 17ον. Τόσον οἱ ἐπὶ τῆς ἐποπτείας τοῦ ἔργου διορισθησόμενοι ὑπάλληλοι τῆς Ὄθωμ. Κυβερνήσεως, ὅσῳ καὶ οἱ ἐπὶ τῆς εἰσπράξεως τελωνειακοῦ ἢ ἄλλου δασμοῦ ἐπιτετραμένοι, σὺν τούτοις δὲ καὶ οἱ τηλεγραφικοὶ ὑπάλληλοι θὰ μεταβαίνωσι δωρεάν τῆδε κακεῖσε.

Ἄρθ. 18ον. Ὁ ἐργολάβος ὀφείλει ἐπίσης δωρεάν νὰ μεταφέρει τοὺς διὰ μολύβδου ἐσφραγισμένους ταχυδρομικοὺς σάκκους τοῦ Ὀθωμανικοῦ Κράτους καὶ τοὺς κομίζοντας αὐτοὺς ὑπαλλήλους.

Τοῦ παρόντος Συμφωνητικοῦ Προγράμματος ὑποβληθέντος εἰς τὴν ὑψηλὴν ἔγκρισιν τῆς Α. Α. Μεγαλειότητος τοῦ Σουλτάνου ἐξεδόθη ὑψηλὴ Αὐτοκρατορικὴ Διαταγὴ διατάττουσα τὰ δέοντα.

Δι' ὃ τὸ παρὸν ὡς συμπλήρωμα τῆς Ὑψηλῆς Αὐτοκρατορικῆς Διαταγῆς συνταχθὲν εἰς διπλοῦν ἀντηλλόγη μεταξὺ τοῦ ἐπὶ τοῦ Δημοσίων Ἔργων ὑπουργείου καὶ τοῦ εἰρημένου προνομίουχου.

(Ἄραβ. χρ.) Τὴν 9 Σεββάλ 1301 =
= » 21 Ἰουλίου 1884

Ὁ μεταφράσας
Διερμηνεὺς τοῦ Προξενείου
Γεώργ. Τσορμπατζόγλου